

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2024. gada 3. jūlijā

lietā Nr. 2022-44-01

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs, Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

piedaloties pieteikuma iesniedzējas – sabiedrības ar ierobežotu atbildību „UNISTARS” – pilnvarotajiem pārstāvjiem Matīsam Šķiņķim un Kasparam Tolstikam,

institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – pilnvarotajai pārstāvei Laurai Jambuševai,

ar tiesas sēdes sekretārēm Paulu Martu Daugavvanagu-Vanagu un Alisi Ziemeli,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28. pantu,

2024. gada 13., 15. maijā un 3. jūnijā atklātā tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos izskatīja lietu

„Par Elektronisko sakaru likuma 48. panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 2004. gada 28. oktobrī pieņēma Elektronisko sakaru likumu, kas stājās spēkā 2004. gada 1. decembrī.

Ar 2011. gada 19. maija likumu „Grozījumi Elektronisko sakaru likumā”, kas stājās spēkā 2011. gada 8. jūnijā, Saeima citstarp Elektronisko sakaru likuma 47. pantu papildināja ar 3.¹ daļu šādā redakcijā: „Radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nevar tālāk nodot elektronisko sakaru komersants, kurš: 1) nav samaksājis par šo lietošanas tiesību iegūšanu; 2) ieguvis radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības uz 10 vai vairāk gadiem līdz dienai, kad šīs lietošanas tiesības normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā pārveido par koplietojamo radiofrekvenču piešķiruma lietošanas atļauju.”

Savukārt ar 2014. gada 9. janvāra likumu „Grozījumi Elektronisko sakaru likumā”, kas stājās spēkā 2014. gada 7. februārī, Elektronisko sakaru likuma 47. panta 3.¹ daļa tika izteikta jaunā redakcijā: „Elektronisko sakaru komersants nav tiesīgs nodot tālāk radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, ja tas nav samaksājis par šo tiesību iegūšanu.”

Saeima 2022. gada 14. jūlijā pieņēma jaunu Elektronisko sakaru likumu, kas stājās spēkā 2022. gada 29. jūlijā. Saskaņā ar šā likuma 48. panta septīto daļu elektronisko sakaru komersants ir tiesīgs nodot vai iznomāt tikai tādas ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesības, kuras tas ieguvis konkursa vai izsoles rezultātā par maksu (turpmāk – apstrīdētā norma).

2. Pieteikuma iesniedzēja – sabiedrība ar ierobežotu atbildību „UNISTARS” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

Pieteikuma iesniedzēja ir elektronisko sakaru komersants, kas sniedz bezvadu elektronisko sakaru pakalpojumus, tostarp mobilo sakaru pakalpojumus. Satiksmes ministrija 2000. gada 13. septembrī izsniedza Pieteikuma iesniedzējai uzņēmējdarbības licenci Nr. 309. Pamatojoties uz minēto licenci, Pieteikuma iesniedzējai pēc pieprasījuma un bez maksas tika piešķirtas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības citstarp uz radiofrekvenču spektra joslu, kura atbilstoši Ministru

kabineta 2022. gada 11. oktobra noteikumu Nr. 635 „Ierobežoto radiofrekvenču joslu noteikumi” 2.14. apakšpunktam ir uzskatāma par ierobežota radiofrekvenču spektra joslu (turpmāk – Spektra josla). Šīs Spektra joslas lietošanas tiesību termiņu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) šobrīd ir pagarinājusi līdz 2028. gada 31. decembrim.

Lai sekmīgi turpinātu īstenot savas īpašuma tiesības uz piešķirtajām Spektra joslas lietošanas tiesībām, Pieteikuma iesniedzējai būtu nepieciešams attīstīt un piedāvāt klientiem piektās paaudzes mobilo elektronisko sakaru tīkla (5G) pakalpojumus. Pieteikuma iesniedzēja neesot viens no tiem mobilo sakaru operatoriem, kas darbojas Latvijas tirgū, tāpēc tai neesot iespēju tieši sniegt lietotājiem 5G tehnoloģiju mobilo sakaru pakalpojumus. Turklāt mobilo sakaru tirgū valdot sīva konkurence, esot sasniegts tirgus piesātinājums un pastāvot augstas barjeras tam, lai Pieteikuma iesniedzēja pati varētu kļūt par mobilo sakaru operatoru. Tāpēc Pieteikuma iesniedzēja būtu ieinteresēta tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības nodot vai iznomāt kādam no mobilo sakaru operatoriem, lai tādējādi gūtu iespējami lielāko labumu no savām īpašuma tiesībām uz Spektra joslas lietošanas tiesībām, taču apstrīdētā norma to liedzot.

Apstrīdētā norma esot izsludināta atbilstoši normatīvo aktu prasībām un esot pietiekami skaidri formulēta. Tomēr tā neesot izdota, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību, jo neesot ievērots labas likumdošanas princips. Apstrīdētā norma neesot saskaņota ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra direktīvas (ES) 2018/1972 par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (turpmāk – Sakaru kodekss) prasībām, īpaši ar tās mērķi nodrošināt efektīvu frekvenču izmantošanu un godīgu konkurenci, kas veicina tehnoloģiju attīstību. Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrā rindkopa, kas paredzot dalībvalstīm iespēju noteikt, ka pienākums nodrošināt tiesības nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības neattiecas uz gadījumiem, kad uzņēmuma individuālās tiesības lietot radiofrekvenču spektru sākotnēji ir piešķirtas par brīvu vai piešķirtas apraidei, esot interpretējama tādējādi, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošana var tikt ierobežota tikai tiktāl, ciktāl tas nepieciešams godīgas konkurences aizsardzības nolūkos. Ja likumdevējs būtu vērtējis apstrīdētās normas atbilstību Sakaru kodeksam, tad būtu konstatējis, ka tā neatbilst šā kodeksa mērķiem. Tāpat likumdevējs neesot pienācīgi izvērtējis apstrīdētās normas ietekmi un

piemērotību leģitīmā mērķa sasniegšanai, kā arī neesot apsvēris vēsturiski izveidojušos nevienlīdzīgo situāciju kontekstā ar konkurenci elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū. Turklāt, pieņemot apstrīdēto normu, neesot vērtēta tās iespējamā ietekme uz konkurenci Spektra joslas lietošanas tiesību izmantošanā 5 G pakalpojumu attīstīšanai un nodrošināšanai nākotnē, lai gan uz nepieciešamību šo ietekmi izvērtēt esot norādījušas gan kompetentās institūcijas, gan tirgus dalībnieki. Tādējādi esot pieļauti būtiski labas likumdošanas principa pārkāpumi.

Ja Satversmes tiesa tomēr uzskatītu, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka šis ierobežojums neesot samērīgs. Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot godīgas konkurences nodrošināšana, tādējādi aizsargājot citu cilvēku – noteikta pakalpojuma saņēmēju – tiesības. Tomēr ierobežojums neesot piemērots šā mērķa sasniegšanai, jo neveicinot godīgu konkurenci, bet gan aizsargājot viena mobilo sakaru operatora intereses. Turklāt likumdevējs neesot pienācīgi izvērtējis un pamatojis apstrīdētās normas piemērotību mērķa sasniegšanai pat tādā gadījumā, ja par ierobežojuma leģitīmo mērķi tiktu uzskatīta papildu ienākumu gūšana valsts budžetā.

Pastāvot arī citi līdzekļi, ar kuriem ierobežojuma leģitīmo mērķi varot sasniegt vismaz tikpat efektīvi. Šie alternatīvie līdzekļi būtībā jau izrietot gan no Sakaru kodeksa, gan Elektronisko sakaru likuma. Proti, tiesiskais regulējums jau šobrīd paredzot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanas iespējas ierobežošanu gadījumos, kad tā varētu radīt konkurences izkropļojumu. Tāpat arī Sakaru kodeksa 52. panta 2. punkts paredzot vairākus mehānismus, kā dalībvalsts var ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ierobežot, lai izvairītos no konkurences kropļošanas.

Turklāt likumprojekta Nr. 1216/Lp13 „Elektronisko sakaru likums” (turpmāk – Likumprojekts) sākotnējā redakcijā esot piedāvāts alternatīvs risinājums: paredzēt, ka elektronisko sakaru komersants var nodot arī bez maksas iegūtas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, ja šīs tiesības tiek izmantotas vismaz 20 gadus. Regulators Likumprojekta izskatīšanas gaitā esot ieteicis paredzēt vispārīgu ierobežojumu tādu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanai, kuras nav iegūtas par maksu, bet zināmu laiku ļaut nodot minētās tiesības, kuras vēsturiski tika piešķirtas pēc pieprasījuma, proti, ieteicis paredzēt pārejas laikposmu. Tomēr Regulatora piedāvātais priekšlikums neesot iekļauts

Likumprojektā, bet tā sākotnējā redakcijā norma par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanu aizstāta ar apstrīdēto normu.

Ierobežojums, kas liedz bez maksas iegūtu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanu, kavējot radiofrekvenču spektra efektīvāku izmantošanu un tādējādi tieši novedot pie radiofrekvenču spektra – ierobežota nacionālā resursa – izšķērdēšanas un neefektīvas izmantošanas. Apstrīdētā norma neradot nekādu ieguvumu sabiedrībai, jo sabiedrības interesēs esot ierobežota radiofrekvenču spektra efektīva izmantošana un 5G tehnoloģiju attīstība un to vislabāk varot panākt tieši godīgas konkurences apstākļos. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais tiesību uz īpašumu ierobežojums neesot samērīgs.

Attiecībā uz apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka visi elektronisko sakaru komersanti – vienalga, vai tiem ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir piešķirtas pēc pieprasījuma un bez maksas vai izsolē – atrodies vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, jo izmantojot sev piederošās lietošanas tiesības elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai. Šie pakalpojumi esot vienādi un salīdzināmi. Savukārt apstrīdētā norma radot atšķirīgu attieksmi pret elektronisko sakaru komersantiem, kuriem lietošanas tiesības piešķirtas pēc pieprasījuma un bez maksas, jo vienīgi šiem komersantiem liedzot nodot vai iznomāt lietošanas tiesības.

Ar apstrīdēto normu radītās atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis esot citu personu tiesību aizsardzība, proti, godīgas konkurences nodrošināšana. Atsaucoties uz jau iepriekš norādītajiem apsvērumiem par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam, Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka ar apstrīdēto normu radītā atšķirīgā attieksme nerasniedzot tās leģitīmo mērķi. Tāpat no apstrīdētās normas izrietošā atšķirīgā attieksme neesot nepieciešama leģitīmā mērķa sasniegšanai un neesot arī tam atbilstoša.

Pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem Pieteikuma iesniedzēja norāda: Saeimas atbildes rakstā ietvertais secinājums, ka apstrīdētā norma neierobežojot Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu, nav pamatots. Proti, līdz pat 2011. gadam, kad ierobežojums lietošanas tiesību tālāk nodošanai tika noteikts likumā, lēmums par šo tiesību tālāk nodošanu esot bijis Regulatora kompetencē. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai piešķirtās lietošanas tiesības sākotnēji esot ietvērušas arī tiesības tās atsavināt.

Neesot pamatots arī tiesībsarga viedoklis par tiesvedības izbeigšanu izskatāmajā lietā. Pieteikuma iesniedzēja piekrīt tam, ka līdz 2022. gada 28. jūlijam spēkā bijušā Elektronisko sakaru likuma 47. panta 3.¹ daļa un apstrīdētā norma paredz līdzīga rakstura pamattiesību ierobežojumu. Tomēr pēc būtības abas šīs tiesību normas esot atšķirīgas un šī atšķirība izrietot gan no katras normas pieņemšanas mērķa, gan faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kuri šo normu pieņemšanas laikā bijuši būtiski atšķirīgi. Tā, piemēram, esot jāņem vērā tas apstāklis, ka līdz pat apstrīdētās normas pieņemšanai Latvijā faktiski nemaz nenotika strauja 5G tīkla attīstība un ieviešana. Turklāt viens no būtiskākajiem Pieteikuma iesniedzējas iebildumiem jeb apsvērumiem par apstrīdētās normas prettiesiskumu esot saistīts tieši ar Eiropas Savienības tiesību normu nepareizu ieviešanu jeb piemērošanu, un šis apsvērumš nebūtu izvirzāms attiecībā uz iepriekš spēkā bijušo normu. Pieteikuma iesniedzēja tikai pēc apstrīdētās normas pieņemšanas tajā ietverto tiesību uz īpašumu ierobežojumu esot uztvērusi kā būtisku savu īpašuma tiesību aizskārumu.

Tiesas sēdē Pieteikuma iesniedzējas pilnvarotie pārstāvji Matīss Šķiņķis un Kaspars Tolstiks atkārtoja pieteikumā minētos argumentus un papildus norādīja, ka 2020. gada 31. augustā sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija”, kas ietverot arī Pieteikuma iesniedzēju kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” grupas uzņēmumu, ir vērsusies pie Regulatora ar pieprasījumu nevis par Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanu, bet gan par radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas projekta realizēšanu kopīgi ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Tele2”. Regulators ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas institūtu esot piemērojis tikai tā iemesla dēļ, ka attiecīgajā laika posmā radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas institūts likumā vēl nebija ieviests.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, bet tiesvedība par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam būtu izbeidzama.

Elektronisko sakaru komersantam piešķirtās tiesības sniegt elektronisko sakaru pakalpojumus, izmantojot ierobežota radiofrekvenču spektra joslu, esot uzskatāmas par mantiski novērtējamām tiesībām un tādējādi ietilpstot tiesību uz īpašumu tvērumā. Tomēr apstrīdētā norma nedz atņemot, nedz ierobežojot Pieteikuma iesniedzējas

iespējas turpināt savu komercdarbību, tiešā veidā izmantojot tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības un gūstot no tām labumu.

Vajagot ņemt vērā arī to, ka nākotnes peļņa nav uzskatāma par īpašumu, jo tā vēl nav nopelnīta, un līdz ar to neesot arī prasības, kura varētu tikt apmierināta. Pat tad, ja apstrīdētās normas nebūtu vai tajā ietvertā atļauja nodot tālāk ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības būtu attiecināma arī uz Pieteikuma iesniedzēju, nebūtu zināms, vai Pieteikuma iesniedzējas vēlme īstenot savas ekonomiskās intereses un gūt peļņu vispār varētu īstenoties. Proti, neesot zināms ne tas, vai pastāv tāds elektronisko sakaru komersants, kurš vēlētos iegūt Spektra joslas lietošanas tiesības, ne tas, vai Regulators šo lietošanas tiesību nodošanu vai iznomāšanu atļautu un vai Pieteikuma iesniedzēja patiešām no tā gūtu peļņu. Pieteikuma iesniedzējas ekonomiskās intereses, kas esot saistītas ar peļņas gūšanu nākotnē tās iecerētajā veidā, neietilpstot Satversmes 105. panta tvērumā, un tādējādi neesot konstatējams Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārums.

Saeima papildus vērš uzmanību uz to, ka, ievērojot radiofrekvenču spektra kā valsts īpašuma unikālo raksturu, lietošanas tiesības esot uzskatāmas par specifiskām tiesībām, jo tās tiekot piešķirtas uz noteiktu laiku bez iespējas paļauties uz to termiņa pagarināšanu un jebkurā brīdī varot tikt anulētas. Ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības tiekot piešķirtas tādēļ, lai tās tiktu izmantotas elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai valsts un sabiedrības interesēs, nevis tādēļ, lai attiecīgais elektronisko sakaru komersants gūtu no tām maksimāli iespējamo peļņu. Tāpat esot jāņem vērā, ka liegums nodot tālāk ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir ilgstoši pastāvējis jau pirms apstrīdētās normas spēkā stāšanās. Tādējādi apstrīdētā norma neesot Pieteikuma iesniedzējai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības ietekmējusi jaunā, atšķirīgā un iepriekš nezināmā apjomā un Pieteikuma iesniedzējai neesot varējusi izveidoties aizsargājama paļāvība uz to, ka šis regulējums līdz ar jaunā Elektronisko sakaru likuma pieņemšanu varētu tikt mainīts atbilstoši tās vēlmēm.

Pieņemot apstrīdēto normu, likumdevējs esot izmantojis tam Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrajā rindkopā paredzēto izvēles brīvību neattiecināt tiesības nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības uz tiem gadījumiem, kad elektronisko sakaru komersantam tās piešķirtas bez maksas. Šāds regulējums esot bijis iekļauts arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta

direktīvā 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva). Neesot šaubu par to, ka Eiropas Savienības institūcijas, izstrādājot Sakaru kodeksu, ir vērtējušas nepieciešamību arī turpmāk paredzēt dalībvalstu rīcības brīvību attiecīgajā jautājumā.

Ja Satversmes tiesa tomēr uzskatītu, ka Satversmes 105. pantā ietverta pamattiesību aizskārums ir konstatējams, tad apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību. Likumprojektam iesniegtie priekšlikumi esot apspriesti rūpīgi, pēc iespējas esot apzināti visu ieinteresēto personu viedokļi un tieši vai pastarpināti uzklausti iebildumi. Ar apstrīdēto normu neesot noteikts jauns tiesiskais regulējums, un līdz ar to neesot pamata iebildumiem par izskaidrojošu pētījumu nepieciešamību. Tātad apstrīdētās normas pieņemšanas procesā neesot pieļauti būtiski likumdošanas procedūras pārkāpumi un attiecīgais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu.

Pamattiesību ierobežojuma mērķis esot veicināt godīgu konkurenci elektronisko sakaru komersantu vidū un novērst iedzīvošanos no valstij piederoša resursa – radiofrekvenču spektra – lietošanas tiesību nodošanas vai iznomāšanas. Tāpat ierobežojuma mērķis esot novērst potenciāli nevienlīdzīgu attieksmi pret elektronisko sakaru komersantiem, kuri par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību ieguvu ir veikuši maksājumu valsts budžetā. Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam esot divi leģitīmi mērķi – citu personu tiesību aizsardzība un sabiedrības (valsts) labklājības aizsardzība.

Apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums esot piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai un tiešā veidā palīdzot tos sasniegt. Šī norma kalpojot tam, lai veicinātu godīgu konkurenci elektronisko sakaru komersantu vidū un novērstu potenciāli nevienlīdzīgu attieksmi. Savukārt Pieteikuma iesniedzējas norādītie līdzekļi pēc savas būtības esot nevis alternatīvi līdzekļi, bet gan apstrīdētajai normai saturiski pilnīgi pretējs tiesiskais regulējums, kas neesot saistāms ar apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma leģitīmajiem mērķiem. Turklāt alternatīvu risinājumu izvēle, tostarp attiecībā uz to, kādā veidā valsts tiesību aktos ieviešama direktīva, esot atzīstama par likumdevēja politisku izšķiršanos. Ņemot vērā Elektronisko sakaru likuma mērķus, kā arī radiofrekvenču spektra kā valsts īpašumā esoša unikāla, ierobežota resursa nozīmi un lietošanas tiesību būtību, likumdevējs esot līdzsvarojis Pieteikuma

iesniedzējas intereses ar citu personu interesēm, kā arī visas sabiedrības un labklājības interesēm. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot samērīgs.

Saeima piekrīt tam, ka visi elektronisko sakaru komersanti, kuriem piešķirtas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos neatkarīgi no tā, vai tiem šīs tiesības ir piešķirtas pēc pieprasījuma un bez maksas vai arī konkursa vai izsoles rezultātā par maksu, jo visi šie elektronisko sakaru komersanti tiem piešķirtās lietošanas tiesības izmantojot vienādu un salīdzināmu elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai. Tādējādi apstrīdētā norma paredzot atšķirīgu attieksmi pret elektronisko sakaru komersantiem, kuri atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, taču šī atšķirīgā attieksme esot pamatota un attaisnojama.

Attiecībā uz to, vai apstrīdētajā normā noteiktā atšķirīgā attieksme ir objektīvi pamatota, Saeima lūdz ņemt vērā apsvērumus, kas pausti attiecībā uz Satversmes 105. pantā ietverto pamattiesību ierobežojumu, un papildus norāda, ka elektronisko sakaru komersanti, kuriem ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības piešķirtas pēc pieprasījuma un bez maksas, savā ziņā tiešām atrodies nelabvēlīgākā situācijā, taču šādam regulējumam esot objektīvs un racionāls mērķis. Šajā gadījumā izšķiroša nozīme esot tam, vai par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iegūšanu sākotnēji ir veikts maksājums valsts budžetā. Maksājumus veikušie elektronisko sakaru komersanti atšķirībā no Pieteikuma iesniedzējas neatrodies tādā situācijā, kad varētu negodprātīgi gūt peļņu un iedzīvoties no valstij piederoša ierobežota resursa. Ja atļauja lietošanas tiesības nodot vai iznomāt būtu dota arī tiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri tās ieguvuši pēc pieprasījuma un bez maksas, tas nozīmētu nevienlīdzīgu nostāju pret citiem elektronisko sakaru komersantiem un neatbilstu ne valsts, ne sabiedrības, ne citu elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus dalībnieku interesēm.

Saeimas pārstāve Laura Jambuševa tiesas sēdē papildus norādīja, ka tiesvedība izskatāmajā lietā būtu izbeidzama arī tādēļ, ka Pieteikuma iesniedzēja nokavējusi termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā. Termiņš esot skaitāms no 2021. gada 30. marta, kad Regulators pieņēma lēmumu „Par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu”, ar kuru atteica Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanu sabiedrībai ar

ierobežotu atbildību „Centuria”. Turklāt Pieteikuma iesniedzēja neesot šo lēmumu pārsūdzējusi administratīvajā tiesā un tātad neesot izmantojusi visus tai pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Svarīgs apstāklis esot arī tas, ka Pieteikuma iesniedzējai un sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” šobrīd ir atļauts kopīgi izmantot tām piešķirtās spektra joslas. To varot uzskatīt par alternatīvu līdzekli, kas kompensē apstrīdētajā normā ietverto aizliegumu tālāk nodot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības.

4. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – uzskata, ka likumdevējam vajadzēja apstrīdētajā normā ietverto ierobežojumu pamatot, kā arī nodrošināt samērīgu līdzsvaru starp elektronisko sakaru komersantu un valsts interesēm.

Liegums nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības normatīvajos aktos bijis ietverts arī iepriekš, taču likumdevējam esot pienākums periodiski apsvērt, vai konkrētais tiesiskais regulējums joprojām ir efektīvs, piemērots un nepieciešams un vai tas kādā veidā nebūtu pilnveidojams. Iepazīstoties ar Saeimas komisijas sēžu audioierakstiem, Tieslietu ministrija neesot guvusi pārliecību par to, ka likumdevējs būtu pienācīgi analizējis un pamatojis apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma satversmību, kā arī būtu meklējis labāko iespējamo līdzsvaru starp dažādām konfliktējošām tiesībām un interesēm. Uz to esot norādījis arī Saeimas Juridiskais birojs. Tāpat neesot vērtēta pamattiesību ierobežojuma atbilstība Eiropas Savienības tiesību normām un kopējam radiofrekvenču spektra mērķim, radiofrekvenču spektra lietošanas elastība, radiofrekvenču spektra uzkrāšanās, lietderīga un elastīga izmantošana, tehnoloģiju, tostarp 5G, attīstība valstī, valsts budžeta ienākumu aspekti, komersantu veiktie ieguldījumi, kā arī neesot detalizēti izvērtēta ietekme uz konkurenci.

Tie elektronisko sakaru komersanti, kuri vēsturiski saņēmuši ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības bez maksas, tās esot ieguvuši atbilstoši valstī tobrīd spēkā bijušajiem normatīvajiem aktiem. Turklāt arī lietošanas tiesību pagarināšana esot notikusi atbilstoši normatīvajiem aktiem, un Regulators esot vērtējis radiofrekvenču joslu lietošanai noteikto specifisko nosacījumu izpildi, tai skaitā arī konkurences aspektus. Ņemot vērā to, ka Spektra joslas lietošanas tiesības

Pieteikuma iesniedzējai tika pagarinātas, neesot pamata uzskatīt, ka tā nav pildījusi normatīvajos aktos noteikto un nevēlas šīs savas tiesības izmantot.

Tieslietu ministrija piekrīt Saeimas viedoklim, ka apstrīdētā norma atbilst Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrajai rindkopai un ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršana visos gadījumos nav Sakaru kodeksa mērķis. Ja lietošanas tiesības varētu tikt nodotas vai iznomātas trešajām personām un dalībvalstīm šajā sakarā nebūtu paredzēta rīcības brīvība izņēmumu noteikšanai, tas varētu pārsniegt Sakaru kodeksa mērķa sasniegšanai nepieciešamo un līdz ar to neatbilst samērīguma principam. Arī vēsturiski šāda dalībvalstu rīcības brīvība kopumā esot bijusi paredzēta Eiropas Savienības tiesību aktos. Tomēr attiecīgais Sakaru kodeksa nosacījums neesot obligāts un dalībvalstis varot pašas lemt par ierobežojumu noteikšanu, ņemot vērā visus aspektus kontekstā ar dalībvalstī noteikto, piemēram, konkurenci, tehnoloģiju attīstību, radiofrekvenču spektra lietošanas elastību, radiofrekvenču spektra uzkrāšanos, koplietošanu, lietderību, ieguldījumus, 5G attīstību valstī.

Attiecībā uz Saeimas norādītajiem apstrīdētajā normā paredzētā pamattiesību ierobežojuma legītimajiem mērķiem Tieslietu ministrija norāda, ka tā nevarot izdarīt secinājumu un apgalvot, ka šie legītimie mērķi patiešām tiks sasniegti, jo jau šobrīd visi elektronisko sakaru komersanti, kuri lieto spektra joslas, tās lietojot, ņemot vērā Regulatora izvirzītos nosacījumus, kā arī konkurences izvērtējumu. Tāpat Tieslietu ministrija nevarot balstīties uz pieņēmumu, ka tad, ja attiecīgā ierobežojuma nebūs, elektronisko sakaru komersants iedzīvosies no valstij piederoša ierobežota resursa. Turklāt šobrīd esot arī tādi elektronisko sakaru komersanti, kuriem vienlaikus ir gan bez maksas, gan par maksu piešķirtas ierobežotas radiofrekvenču spektra joslas. Ņemot vērā nozares specifiku, minētie jautājumi esot skatāmi kompleksi, nevis atrauti no konteksta un raugoties tikai no konkurences viedokļa.

Likumdevējs neesot pienācīgi vērtējis tādu alternatīvu līdzekļu esību, kuri personas pamattiesības aizskartu mazāk vai paredzētu saudzējošu pārejas laikposmu. Likumdevēja rīcība attiecībā uz iespējamo legītimo mērķu sasniegšanu esot pretrunīga, jo, no vienas puses, tiesības nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības esot ierobežotas, bet, no otras puses, Elektronisko sakaru likuma 49. pants pieļaujot kopīgu ierobežotas radiofrekvenču spektra joslas izmantošanu neatkarīgi no tā, vai lietošanas tiesības ir iegūtas bez maksas vai par

maksu. Tāpat esot jāņem vērā, ka Elektronisko sakaru likums jau paredz mehānismu, kā ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iznomāšanas vai nodošanas gadījumā tiek vērtēta konkurence.

Atbilstoši tiesiskās palāvības aizsardzības principam likumdevējam, pieņemot tiesību normu, vienmēr esot jāpārlicinās par tās ietekmi uz pastāvošajām tiesiskajām attiecībām. Tieslietu ministrija neuzskata, ka likumdevējs būtu vērtējis, vai attiecībā uz tiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri iepriekš atbilstoši spēkā bijušajam tiesiskajam regulējumam ieguvuši ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības bez maksas un tās izmanto joprojām, nebūtu jāparedz tāds saprātīgs pārejas laikposms, lai persona varētu savas lietošanas tiesības pārplānot. Lai gan liegums nodot vai iznomāt tādas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras piešķirtas bez maksas, ir pastāvējis arī iepriekš, tomēr likumdevējam, pieņemot apstrīdēto normu, vajadzējis pārlicināties par tajā ietvertā ierobežojuma ietekmi uz jau pastāvošām tiesiskajām attiecībām. Tas, ka personas tiesiskais stāvoklis bez īpaša pamatojuma tiek pasliktināts, tai nenodrošinot saudzējošu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu, neesot attaisnojams ar sabiedrības interesi par tiesisko stabilitāti. Likumdevējam iespēju robežās esot jā rūpējas par to, lai tiesiskās attiecības visā to pastāvēšanas laikā būtu samērīgi līdzsvarotas, un jāizvairās no tāda regulējuma pieņemšanas, kas vērsts uz vienpusēju interešu aizsardzību.

Tiesas sēdē Tieslietu ministrijas pārstāve Anda Smiltēna norādīja: lai noskaidrotu, kurā brīdī Pieteikuma iesniedzējai radās pamattiesību aizskārums, nepieciešama divu elementu sakritība. Proti, vienlaikus esot jāpastāv Pieteikuma iesniedzējas vēlmei lietot savu īpašumu konkrētā veidā un tiesību normai, kura to liedz.

Vērtējot to, vai elektronisko sakaru komersanti, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ieguvuši par maksu, un elektronisko sakaru komersanti, kuri šīs tiesības ieguvuši bez maksas, atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, lielāka nozīme esot piešķirama nevis sākotnējam maksājumam, kas veikts ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iegūšanai, bet gan vēlāk veiktajiem ieguldījumiem infrastruktūras uzturēšanā un attīstīšanā.

5. Pieaicinātā persona – Satiksmes ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un neierobežo Pieteikuma iesniedzējas tiesības rīkoties ar savu īpašumu.

Satiksmes ministrija pievienojas Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim un papildus norāda, ka Pieteikuma iesniedzējai jau 2000. gada 13. septembrī izsniegtajā licencē bijis paredzēts nosacījums, ka licences saņēmējs nav tiesīgs to nodot citām personām. Tāpat vajagot ņemt vērā, ka apstrīdētā norma neliedz Pieteikuma iesniedzējai izmantot tai lietošanā nodoto Spektra joslu atbilstoši tās lietošanas mērķim – elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai. Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par liegumu gūt maksimālu labumu no tai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību nodošanas vai iznomāšanas neesot pamatoti un neatbilstot ierobežoto nacionālo resursu izmantošanas mērķim, kā arī licences nosacījumiem.

Tiesas sēdē Satiksmes ministrijas pārstāve Jana Lūsvere papildus norādīja, ka Sakaru kodekss ir vērsts uz konkurences veicināšanu un elektronisko sakaru nozares attīstību. Savukārt tajā ietvertās tiesību normas, kas regulē ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanu un radiofrekvenču spektra kopīgu izmantošanu, esot vērstas uz ierobežota radiofrekvenču spektra racionālu un efektīvu izmantošanu. Tā kā šobrīd Elektronisko sakaru likums bez ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanas paredzot arī citas šo lietošanas tiesību izmantošanas formas, piemēram, radiofrekvenču spektra kopīgu izmantošanu, ko Pieteikuma iesniedzēja un sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” jau īstenojot, tad Pieteikuma iesniedzējai neesot nepieciešamības tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības tālāk nodot, lai tās tiktu izmantotas efektīvi.

6. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka tiesvedība izskatāmajā lietā būtu izbeidzama. Ja Satversmes tiesa tomēr uzskatītu, ka tiesvedība izskatāmajā lietā turpināma, tad apstrīdētā norma būtu atzīstama par neatbilstošu Satversmes 105. pantam.

Tā kā ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības tieši ietekmējot elektronisko sakaru komersanta spēju veikt konkrēta veida komercdarbību un gūt no tās ienākumus, šīm lietošanas tiesībām esot ekonomiska vērtība un tās būtu uzskatāmas par personas īpašumu Satversmes 105. panta izpratnē. Apstrīdētā norma liedzot Pieteikuma iesniedzējai nodot vai iznomāt tai piešķirtās Spektra joslas

lietošanas tiesības, un tādējādi Pieteikuma iesniedzējai esot aizskartas Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Esot jāņem vērā, ka aizliegums nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības jau kopš 2011. gada 8. jūnija bija noteikts Elektronisko sakaru likumā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 28. jūlijam. Pieteikumā neesot norādīti tādi objektīvi apstākļi, kas varētu liecināt par to, ka šo aizliegumu kā savu pamattiesību aizskārumu Pieteikuma iesniedzēja pirmo reizi izjutusi tikai pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma iesniegšanas Satversmes tiesā. Pieteikumā norādītie faktiskie apstākļi drīzāk liecinot par to, ka Pieteikuma iesniedzēja ilgstoši ir samierinājusies ar iepriekš spēkā bijušajā normā noteikto aizliegumu, bet apstrīdētās normas pieņemšana tikai aktualizējusi šo jautājumu. Lai gan likumdevējs Elektronisko sakaru likuma pieņemšanas procesā apsvēris iespēju atteikties no konkrētā aizlieguma, proti, noteikt, ka tas neattiecas uz gadījumiem, kad elektronisko sakaru komersants bez maksas iegūtās ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir izmantojis vismaz 20 gadus, tomēr tas pats par sevi neesot ietekmējis Pieteikuma iesniedzējas tiesisko stāvokli un tādēļ nevarot būt par pamatu atzinumam, ka tieši apstrīdētās normas stāšanās spēkā izraisījusi Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārumu.

Ja Satversmes tiesa tomēr uzskatītu, ka izskatāmajā lietā tiesvedība būtu turpināma, tiesībsargs norāda, ka apstrīdētā norma esot pieņemta un izsludināta Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, tā esot pieejama atbilstoši Satversmes prasībām un pietiekami skaidri formulēta. Līdz ar to pamattiesību ierobežojums pirmšķietami esot noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

Apstrīdētā norma esot vērsta uz godīgas konkurences veicināšanu elektronisko sakaru komersantu starpā. Savukārt godīga konkurence elektronisko sakaru komersantu starpā veicinot elektronisko sakaru pakalpojumu attīstību un pieejamību un tādējādi atbilstot ne vien pašu elektronisko sakaru komersantu, bet arī valsts un sabiedrības interesēm. Tādējādi apstrīdētajā normā noteiktajam pamattiesību ierobežojumam esot leģitīmi mērķi – citu personu tiesību, kā arī sabiedrības labklājības aizsardzība. Tā kā elektronisko sakaru komersants, kurš ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ieguvis bez maksas, saskaņā ar apstrīdēto normu nav tiesīgs tās nodot vai iznomāt citam elektronisko sakaru komersantam,

apstrīdētā norma ļaujot novērst to, ka elektronisko sakaru komersanti bez maksas iegūtu šādas tiesības vienīgi tādēļ, lai tās nodotu tālāk vai iznomātu. Tādējādi likumdevēja izraudzītie līdzekļi esot piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai.

Tomēr apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus varot sasniegt ar citiem, personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem: nosakot aizliegumu nodot un iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības vienīgi noteiktu laiku pēc to piešķiršanas, kā arī nosakot Regulatora tiesības anulēt bez maksas piešķirtās lietošanas tiesības ne vien tad, ja elektronisko sakaru komersants pārkāpj to izmantošanas nosacījumus, bet arī tad, ja elektronisko sakaru komersants ilgstoši tās neizmanto. Šāds tiesiskais regulējums citstarp ļautu efektīvi atturēt elektronisko sakaru komersantus no negodprātīgas rīcības, bet neradītu tik lielus šķēršļus ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību aprītei elektronisko sakaru komersantu starpā un radiofrekvenču spektra efektīvai izmantošanai. Neesot arī tādu pārliecinošu argumentu, kas ļautu secināt, ka šāds absolūts aizliegums nodot vai iznomāt bez maksas iegūtas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības dotu sabiedrībai tādu ieguvumu, kas būtu lielāks par personas tiesībām un interesēm nodarīto kaitējumu.

Neesot šaubu par to, ka apstrīdētajā normā noteiktais aizliegums vispār novērs elektronisko sakaru komersantu iespējas iedzīvoties no ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām, kas iegūtas bez maksas. Saskaņā ar šobrīd spēkā esošo tiesisko regulējumu lietošanas tiesības varot tikt piešķirtas bez maksas konkursa kārtībā vienīgi tad, ja tas nepieciešams Elektronisko sakaru likuma mērķu efektīvai sasniegšanai. Turpretim sākotnēji ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības esot piešķirtas pēc pieprasījuma un bez maksas, jo attiecīgajā laikposmā elektronisko sakaru tehnoloģijas neesot bijušas tik attīstītas kā mūsdienās, lietošanas tiesības neesot bijušas tik pieprasītas un tām gluži vienkārši esot bijusi daudz mazāka ekonomiskā vērtība. Tas vien, ka radiofrekvenču spektra nozīme un tā lietošanas tiesību ekonomiskā vērtība laika gaitā ir pieaugusi, vēl nenozīmējot to, ka šobrīd iespēja nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ļautu attiecīgajam komersantam netaisnīgi iedzīvoties, traucētu elektronisko pakalpojumu sniedzēju savstarpējo konkurenci un tādējādi kaitētu sabiedrības interesēm.

Līdz ar to apstrīdētā norma neatbilstot Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem un tādējādi neesot nepieciešams vērtēt tās atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

7. Pieaicinātā persona – Konkurences padome – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

Jau Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 14. marta lēmumā Nr. 243/2012/ES, ar ko izveido radiofrekvenču spektra daudzgadu politikas programmu (turpmāk – Politikas programma), dalībvalstīm noteiktais mērķis bijis veicināt radiofrekvenču spektra izmantošanas elastību, vienlaikus ievērojot konkurences tiesību principus. Ņemot vērā Politikas programmas 5. pantā paredzēto, Konkurences padome uzskata, ka nacionālajam regulējumam vajag ne tikai formāli atbilst Politikas programmā noteiktajām prasībām, bet arī veicināt efektīvu konkurenci un attīstību elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū. Tāds nacionālais regulējums, kas formāli iekļaujas dalībvalstīm piešķirtās rīcības brīvības robežās, bet pēc savas būtības nepamatoti un nevajadzīgi kropļo konkurenci, esot vērtējams kritiski.

Konkurences padome, veicot tirgus uzraudzību, 2015. gadā citstarp esot secinājusi, ka konkurence Latvijas mobilo sakaru pakalpojumu nozarē ir ļoti intensīva un ar katru gadu pieaug arī individuālās komunikācijas un personalizēta piedāvājuma loma cīņā par katru klientu. 2015. gadā izdarītie secinājumi esot attiecināmi arī uz pašreizējo situāciju. Ņemot vērā minēto, Konkurences padome vērš uzmanību uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē atzīto, ka tik sensitīvā sektorā kā audiovizuālā multivide valstij esot ne tikai negatīvs pienākums nepamatoti neiejaukties, bet arī pozitīvs pienākums izstrādāt atbilstošu normatīvo un administratīvo sistēmu, lai garantētu efektīvu viedokļu plurālismu. Konkurences padome uzskata, ka minētā atziņa ir piemērojama arī izskatāmajā lietā.

Lai gan pirmšķietami Sakaru kodekss paredzot dalībvalstu rīcības brīvību noteikt atšķirīgu pieeju gadījumiem, kad ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir iegūtas bez maksas, tomēr nacionālais regulējums nedrīkstot novest pie minētajam kodeksam pretējiem mērķiem. Turklāt Sakaru kodekss paredzot arī to, ka individuālo radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanas vai iznomāšanas gadījumā dalībvalsts var noteikt procedūru un kompetento iestādi, kas veiks šādu

tiesību novērtējumu un uzraudzību, tādējādi panākot samērīgu līdzsvaru starp publiskajām un privātajām interesēm.

Lai gan radiofrekvenču spektrs ir publisks, valstij piederošs unikāls un ierobežots resurss, tomēr fakts, ka ir veikta vienreizēja iemaksa valsts budžetā, kā vienīgais racionālas un pārdomātas radiofrekvenču spektra lietošanas vai iznomāšanas tiesību rašanās priekšnoteikums pats par sevi esot vērtējams kritiski. Apstrīdētā norma nostādot no konkurences viedokļa nelabvēlīgākā stāvoklī tādu tirgus dalībnieku, kas vēsturiski ir ieguvusi ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības bez maksas, iepretim tiem tirgus dalībniekiem, kas šīs tiesības ieguvuši konkursa vai izsoles rezultātā. Tirgus dalībnieks faktiski tiek spiests vai nu patstāvīgi uzsākt mobilo sakaru pakalpojumu sniegšanu (kas pati par sevi nozīmējot ļoti augstas investīcijas), vai brīvprātīgi atdot valstij ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, tādējādi zaudējot vēsturiski veiktās investīcijas, vai arī turpināt izmantot lietošanas tiesības, pat ja to nodošana nomā tam sniegtu lielāku saimniecisko un ekonomisko pienesumu.

Vēsturiski noteicošais apstāklis, kura dēļ ierobežojumi tika noteikti, esot bijusi vēlme panākt radiofrekvenču spektra efektīvu izmantošanu. Konkurences padome gan nenoliedz likumdevēja tiesības noteikt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanas ierobežojumus, tomēr norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums, kas ļauj nodot vai iznomāt tikai tādas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras iegūtas konkursa vai izsoles rezultātā par maksu, neesot elastīgs un varot radīt negatīvu ietekmi uz konkurenci elektronisko sakaru tirgū, izslēdzot no efektīvākas izmantošanas tādas radiofrekvenču spektra joslas, kuras objektīvu iemeslu dēļ ir iegūtas bez maksas.

Vēl vairāk jautājumu rodoties sakarā ar ierobežojuma samērīgumu no konkurences tiesību viedokļa tādā gadījumā, ja elektronisko sakaru komersants vēlas spektra joslu nodot vai iznomāt citam elektronisko sakaru komersantam, ar kuru kopā veido vienu tirgus dalībnieku. Šādā gadījumā sadarbības partneri neesot uzskatāmi par konkurentiem un līdz ar to ietekme uz konkurenci varot būt citāda nekā gadījumā, kad šādu sadarbību plāno divi neatkarīgi tirgus dalībnieki, kas viens ar otru konkurē, proti, gadījumā, kad konkurence potenciāli tiek tieši paplašināta tirgū.

Līdz ar to Elektronisko sakaru likuma mērķim atbilstošu rezultātu – veicināt konkurences attīstību elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanā, ieskaitot lietderīgu

infrastruktūrā balstītu konkurenci, un elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanā – varot sasniegt, nosakot tādu regulējumu, kas paredzētu Regulatora tiesības izvērtēt, vai elektronisko sakaru komersants var nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras iegūtas bez maksas, kā arī, ja nepieciešams, Regulatora tiesības noteikt attiecīgās atļaujas nosacījumus. Šāds risinājums ļautu pamatoti, proporcionāli un pēc rūpīgas tirgus un konkurences apstākļu izvērtēšanas panākt gan sabiedrības, gan konkrētu elektronisko sakaru komersantu interešu līdzsvaru.

Tiesas sēdē Konkurences padomes pārstāvis Andris Eglons papildus norādīja, ka procedūrai, kādā elektronisko sakaru komersants iegūvis ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kā arī tam apstāklim, vai šīs tiesības ir iegūtas par maksu vai bez maksas, nevajadzētu būt izšķirošajiem kritērijiem, kuru dēļ apstrīdētajā normā jābūt noteiktam aizliegumam šīs tiesības tālāknodot. Tomēr šiem, kā arī citiem apsvērumiem varot būt nozīme Regulatora veiktajā individuālajā izvērtējumā.

8. Pieaicinātā persona – Regulators – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, bet tiesvedība par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam būtu izbeidzama.

Regulators pilnībā pievienojas Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim un papildus vērš uzmanību uz to, ka Elektronisko sakaru likuma pieņemšanas procesā Regulatora piedāvātais ieteikums paredzēt vispārīgu ierobežojumu bez maksas iegūtu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanai, bet zināmu laikposmu ļaut nodot tālāk vēsturiski, pēc pieprasījuma izsniegtās lietošanas tiesības, proti, ieteikums paredzēt pārejas laikposmu, netika atbalstīts. Tomēr tas nenozīmējot, ka apstrīdētā norma būtu pretrunā ar Sakaru kodeksa prasībām. Turklāt likumdevējs jau sākotnēji normatīvo aktu izstrādē esot izšķīries par tādu nostāju, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošana un noma pieļaujama tikai tajos gadījumos, kad lietošanas tiesības ir iegūtas par maksu.

Attiecībā uz iepriekš spēkā bijušo normu Regulators norāda, ka tā esot interpretējama kopsakarā ar Elektronisko sakaru likuma 47. panta piekto daļu, kas paredz, ka elektronisko sakaru komersants ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības var iegūt konkursa vai izsoles ceļā. Konkurss esot sacensība, kuras

mērķis ir noskaidrot labākos un spējīgākos dalībniekus. Turklāt konkursa gadījumā elektronisko sakaru komersantam nevajagot veikt iemaksu valsts budžetā. Savukārt izsole esot publiska izpārdošana, kurā cenu nosaka pircēji. Izsoles gadījumā Regulators piešķirot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības tam elektronisko sakaru komersantam, kurš ir izteicis visaugstāko piedāvājumu. Tādējādi izsoles uzvarētājam salīdzinājumā ar konkursa uzvarētāju esot tāda priekšrocība, ka izsoles uzvarētājs var izsoles ceļā iegūtās ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nodot tālāk, bet konkursa uzvarētājam nav tiesību konkursa ceļā iegūtās lietošanas tiesības nodot tālāk. Regulators nesaskatot būtiskas un saturiskas atšķirības starp iepriekš spēkā bijušo normu un apstrīdēto normu.

Tāpat Regulators vērš uzmanību uz to, ka Eiropas Savienības Tiesa 2017. gada 26. jūlija spriedumā lietā C-560/15 aplūkojusi ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanas veidus un konkursa ceļā iegūtās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības kā iegūtas „bez maksas” pretstatījusi izsolē iegūtām radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām kā iegūtām „par maksu”. No sprieduma izrietot, ka termins „bez maksas” ir saistīts ar piešķiršanas procedūru. Minētajā spriedumā paustās atziņas apliecinot, ka iepriekš spēkā bijušais regulējums jāinterpretē tādējādi, ka termins „bez maksas” ir vērtējams kontekstā ar procedūru, kādā ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir iegūtas.

Kā izrietot no 2000. gada 13. septembrī Satiksmes ministrijas izsniegtajā licencē Nr. 309 ietvertā nosacījuma, Pieteikuma iesniedzējai, proti, licences saņēmējai, bijis pienākums ievērot licences noteikumu – aizliegumu licenci, tai skaitā ar šo licenci piešķirtās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, nodot citām personām. Regulators 2002. gada 29. maijā, pieņemot lēmumu Nr. 35 „Par Latvijas Republikas Satiksmes ministrijas izsniegto datu pārraides un Internet pakalpojumu sniedzēju licenču un atļauju pārreģistrāciju”, ar kuru iepriekš izdotā licence tika pārreģistrēta, neesot noteicis Pieteikuma iesniedzējai tādu nosacījumu, kas tai liegtu Spektra joslas lietošanas tiesības nodot vai iznomāt. Tomēr šādu aizliegumu esot paredzējis tobrīd spēkā bijušā likuma „Par telekomunikācijām” 45. pants. Attiecīgi Regulators arī turpmāk esot paredzējis Pieteikuma iesniedzējai ierobežojumu, kas tai liedzis lietošanas tiesību nodošanu vai iznomāšanu.

Pieteikuma iesniedzēja nekad neesot bijusi tiesīga savas licencē norādītās tiesības vai tai ar Regulatora lēmumu piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības

nodot tālāk vai iznomāt. Licencē noteiktais aizliegums licenci nodot citām personām vai aizliegums to nodot, pārdot, dāvināt, iznomāt vai jebkādā citā veidā atsavināt par labu citai fiziskajai vai juridiskajai personai esot attiecināms uz visām no licences izrietošajām tiesībām – gan kā aizliegums nodot tālāk licences saņēmēja tiesības izveidot un pārvaldīt bezvadu radiokomunikācijas tīklu, gan kā aizliegums sniegt dažādus telekomunikāciju papildpakalpojumus, gan arī kā aizliegums uz licences pamata nodot tālāk tās saņēmējam piešķirtās lietošanas tiesības. Tomēr Regulators vērš uzmanību uz to, ka atsevišķos laikposmos, kad Pieteikuma iesniedzējai bija piešķirtas Spektra joslas lietošanas tiesības, tā varējusi lūgt Regulatoru izskatīt jautājumu par lietošanas tiesību nodošanu un, iespējams, arī saņemt Regulatora atļauju.

Tiesas sēdē Regulatora pārstāve Līga Lamba uzturēja Regulatora rakstveida viedokli izklāstīto, papildus norādot, ka ikvienā gadījumā, kad elektronisko sakaru komersants vērsies pie Regulatora ar pieteikumu par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanu, Regulators vērtējot: 1) vai Elektronisko sakaru likumā ir noteikts kāds ierobežojums konkrētās radiofrekvenču spektra joslas tālāk nodošanai; 2) konkrēto radiofrekvenču spektra joslu tālāk nodošanas ietekmi uz konkurenci; 3) citos Regulatora lēmumos noteiktos ierobežojumus, piemēram, pārbaudot to, vai šajos lēmumos nav ietverts aizliegums konkrētās radiofrekvenču spektra joslas nodot tālāk citam izsoles uzvarētājam vai izsoles uzvarētāja saistītajam komersantam. Tā kā ikviens no šiem gadījumiem esot ļoti atšķirīgs, tiekot ņemti vērā arī tā individuālie un specifiskie apstākļi.

Par Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi esot uzskatāms 2021. gada 30. marts, kad Regulators pieņēmis lēmumu, ar kuru atteicis Pieteikuma iesniedzējai tai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāk nodošanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Centuria”. Pieteikuma iesniedzēja, sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Bite Latvija” un sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Tele2” 2020. gada 31. augustā esot vērsušās pie Regulatora ar pieprasījumu ļaut tām realizēt radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas projektu, bet šāds tiesību institūts konkrētajā brīdī Latvijas tiesību sistēmā vēl neesot bijis ieviests. Tādēļ, lai neatstātu iesniegto pieprasījumu bez izskatīšanas, Regulators to izskatījis, piemērojot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanas institūtu. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējai minēto lēmumu vajadzējis uztvert kā signālu, ka tā nevar

iegūtās Spektra joslas lietošanas tiesības nodot tālāk citam elektronisko sakaru komersantam.

9. Pieaicinātās personas – Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās – pārstāve Elīna Luīze Vītola tiesas sēdē norādīja, ka uz ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu ir jāraugās nevis kā uz autonomām tiesībām, bet gan kā uz lietošanas tiesību izmantošanas veidu. Tas, ka sākotnēji likumdevējs jautājumu par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu nebija noregulējis, varot būt saistīts ar to, ka konkrētajā brīdī tehnoloģiju attīstība nebija tik plaši apzināta. Savukārt, attīstoties tehnoloģijām, likumdevējs esot sapratis, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības sevī ietver arī tiesības uz lietošanas tiesību nodošanu tālāk, un tādējādi esot radusies nepieciešamība pēc ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas regulējuma. Līdz ar to gan Regulatora noteikts liegums vai atļauja ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības tālāknodot, gan normatīvajā aktā paredzētais liegums tālāknodot lietošanas tiesības, kas iegūtas bez maksas, esot uzskatāms par veidu, kādā valsts kontrolē jau iegūtu tiesību izmantošanu.

Tas apstākļi, ka Pieteikuma iesniedzēja Spektra joslas lietošanas tiesības ieguvusi bez maksas brīdī, kad tās nebija iespējams iegūt izsoles vai konkursa rezultātā par maksu, neesot pietiekams pamats tam, lai secinātu, ka Pieteikuma iesniedzēja un tādi elektronisko sakaru komersanti, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ieguvuši konkursa vai izsoles rezultātā par maksu, neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Būtiski esot arī tas, ka likumdevējs laika gaitā nav radījis tādus apstākļus, ka Pieteikuma iesniedzēja šo vēsturiski radušos situāciju būtu varējusi mainīt.

10. Pieaicinātā persona – Dr. iur. Lauris Rasnačs – tiesas sēdē norādīja: lai secinātu, vai ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošana ietilpst Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu tvērumā, esot būtiski noskaidrot, vai šādas tiesības tieši vai netieši ir pieļāvusi Pieteikuma iesniedzējai piešķirtā licence vai uz tās pamata izdotie lēmumi. Ja šādas tālāknodošanas tiesības vēsturiski ir bijušas un vēlāk ar Regulatora lēmumu vai Elektronisko sakaru likumu tika ierobežotas, tad tas būtu uzskatāms par tiesību uz īpašumu ierobežojumu.

Straujas 5G tehnoloģiju attīstības dēļ esot iespējamās tiesību uz īpašumu apjoma izmaiņas, jo līdz ar tehnoloģiju attīstību mainoties arī ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanas mērķi.

Nemot vērā to, ka radiofrekvenču spektrs ir ierobežots resurss, normatīvajam regulējumam pēc būtības vajadzētu nodrošināt šā ierobežotā resursa efektīvu izmantošanu un konkurences veicināšanu. Tādējādi tam, vai ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir iegūtas par maksu vai bez maksas, nevajadzētu būt par izšķirošo kritēriju, no kura atkarīga šo tiesību tālāknodošanas iespējamība.

11. Pieaicinātā persona – Dr. iur. Jānis Kārklis – tiesas sēdē norādīja, ka no Sakaru kodeksa izriet dalībvalsts pienākums primāri nodrošināt to, ka elektronisko sakaru komersants var nodot citam elektronisko sakaru komersantam ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības. Valstij esot tiesības nepieciešamības gadījumā ierobežot šo tiesību izmantošanas veidu, taču lietošanas tiesību tālāknodošanas tiesības neesot tādas patstāvīgas tiesības, kas elektronisko sakaru komersantam būtu piešķiramas atsevišķā procedūrā.

Līdz ar Spektra joslas lietošanas tiesību piešķiršanu Pieteikuma iesniedzējas īpašumā esot nodoti arī visi no minētajām tiesībām izrietošie mantiskie labumi, tai skaitā Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanas iespēja. Pat ja licencē vai lēmumos, ar kuriem Pieteikuma iesniedzējai paziņots par tai piešķirtajām radiofrekvenču spektra joslām (kanāliem), būtu paredzēts aizliegums tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības tālāknodot citam elektronisko sakaru komersantam, tas nekādā veidā neietekmētu Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu apjomu. Proti, tiesību uz īpašumu tvērumā ietilpstot ne tikai tādas mantiski novērtējamas tiesības, kas reiz piešķirtas un vēlāk tiek atņemtas, bet arī visas tās mantiskās intereses, kuras likumdevējs jau sākotnēji liedzis personai apmierināt. Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu tvērumā jau sākotnēji esot ietilpušas tiesības tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības tālāknodot, un 5G tehnoloģiju attīstība varot būt tas apstāklis, kas licis Pieteikuma iesniedzējai apzināties Spektra joslas tālāknodošanas tiesības kā daļu no Spektra joslas lietošanas tiesībām.

Tāpat esot svarīgi ņemt vērā vēsturisko ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanas kārtību. Proti, sākotnēji vienīgais ierobežota

radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iegūšanas veids bijis lietošanas tiesību ieguve pēc pieprasījuma un bez maksas. Savukārt vēlāk valsts lietošanas tiesību piešķiršanas kārtību mainījusi, organizējot konkursus un izsoles, kurās šīs lietošanas tiesības elektronisko sakaru komersants varējis iegūt arī par maksu. Valstij esot bijis pienākums radīt tādu mehānismu, lai elektronisko sakaru komersanti, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ieguvuši vēsturiskajā to piešķiršanas kārtībā – bez maksas –, varētu nokļūt vienlīdzīgā stāvoklī ar tiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir ieguvuši laika posmā, kad tās jau bija iespējams iegūt arī par maksu.

12. Pieaicinātās personas – valsts akciju sabiedrības „Elektroniskie sakari” – pārstāvis Rinalds Ritmanis tiesas sēdē skaidroja, ka Latvijā strauja 5G tehnoloģiju attīstība sākusies ap 2022. gada jūliju un augustu. Tas esot secināms no pieprasītajām un izsniegtajām atļaujām, kas elektronisko sakaru komersantiem nepieciešamas, lai tie varētu sniegt 5G tehnoloģiju pakalpojumus.

Spektra josla, ko Pieteikuma iesniedzēja izmanto savas komercdarbības veikšanai, esot plata josla, kurā iespējams nodrošināt vislabākos datu pārraides ātrumus. Pastāvot arī citas radiofrekvenču spektra joslas, kurās iespējams sniegt 5G pakalpojumus, tomēr tajās neesot iespējams pārraidīt datus tik ātri kā Pieteikuma iesniedzējai piešķirtajā Spektra joslā.

Secinājumu daļa

13. Saeima uzskata, ka tiesvedība daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam ir izbeidzama, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, jo apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai neradot Satversmes 105. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu. Pieteikuma iesniedzēja neesot ievērojusi arī Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtajā daļā noteikto termiņu pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā. Turklāt tad, ja par Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi būtu uzskatāms 2021. gada 30. marts, kad Regulators pieņēma lēmumu, ar kuru atteica Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanu sabiedrībai ar ierobežotu

atbildību „Centuria”, būtu secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja nav izmantojusi visus tai pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Ja lietā ir izteikti argumenti, kas varētu būt pamats tiesvedības izbeigšanai, tie ir jāvērtē visupirms (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-22-01 12. punktu*).

14. Saeima norāda, ka elektronisko sakaru komersanta tiesības lūgt Regulatora atļauju nodot tālāk tam piešķirtās ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nav uzskatāmas par Satversmes 105. pantā ietverto tiesību uz īpašumu objektu, jo šādas tiesības personai neesot garantētas. Proti, Regulatora lēmums varot rezultēties arī kā ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanas aizliegums. Pieteikuma iesniedzējai nekad neesot bijis tiešā veidā atļauts tālāk nodot tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības, tāpēc šīs tiesības neietilpst Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu tvērumā.

Savukārt Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošana ir neatņemama lietošanas tiesību sastāvdaļa, kuru valsts noteiktos gadījumos ir tiesīga ierobežot.

14.1. Satversmes 105. pants nosaka: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Izskatāmā lieta neattiecas uz īpašuma piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, tādēļ Satversmes tiesa vērtēs, vai ar apstrīdēto normu ir ierobežotas tādas Pieteikuma iesniedzējas pamattiesības, kuras ietilpst Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietverto īpašuma tiesību tvērumā.

14.2. Ar „tiesībām uz īpašumu” Satversmes 105. panta izpratnē saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 15.2. punktu*). Tas ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu pēc saviem ieskatiem, kā arī gūt no tā ekonomisku labumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 20. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-09-03 18. punktu*). Tiesību uz īpašumu tvērumā ietilpst personas tiesības

veikt komercdarbību uz licences pamata (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 17.1. punktu un 2022. gada 28. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-28-0103 18.1. punktu*). Arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā protokola 1. pantā ietvertajās tiesībās uz īpašumu ietilpst licence komercdarbības veikšanai (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2012. gada 7. jūnija sprieduma lietā „CentroEuropa 7 S.R.L. and di Stefano v. Italy”, pieteikums Nr. 38433/09, 177.–178. punktu*).

No lietas materiāliem izriet, ka Satiksmes ministrija 2000. gada 13. septembrī izsniegusi Pieteikuma iesniedzējai uzņēmējdarbības licenci Nr. 309, kas paredzēta bezvadu radiotelekomunikāciju tīkla izveidei un telekomunikāciju papildpakalpojumu sniegšanai, un ar Satiksmes ministrijas Sakaru departamenta 2001. gada 23. janvāra vēstuli Pieteikuma iesniedzējai paziņots, ka tai piešķirtas radiofrekvenču spektra joslas (kanāli). Savukārt ar Regulatora 2003. gada 30. jūlija lēmumu Nr. 199 „Par individuālās licences izsniegšanu telekomunikāciju nozarē sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „UNISTARS”” Pieteikuma iesniedzējai tika izsniegta publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla operatora individuālā licence Nr. T10137, kas paredzēta telekomunikāciju nozarē publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla izveidošanai, attīstīšanai un ekspluatēšanai un publisko telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai. Spektra joslas lietošanas tiesības Pieteikuma iesniedzējai tika piešķirtas uz pieprasījuma pamata bez atlīdzības, un Pieteikuma iesniedzēja šīs tiesības izmanto savas komercdarbības veikšanai uz licences pamata.

Satversmes tiesa secina, ka liegums tālāk nodot Spektra joslas lietošanas tiesības attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju netika noteikts nedz kādā no tai izsniegtajām licencēm, nedz Sakaru departamenta 2001. gada 23. janvāra vēstulē, ar kuru tai tika paziņots par piešķirtajām radiofrekvenču spektra joslām (kanāliem). Tomēr laika gaitā radās nepieciešamība detalizētāk regulēt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanu un tika noteikts regulējums attiecībā uz lietošanas tiesību tālāk nodošanu. Par to liecina gan normatīvais regulējums, kas paredzēja Regulatora tiesības noteikt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nosacījumus, citstarp arī attiecībā uz šo tiesību tālāk nodošanu, gan vēlāk veiktie Elektronisko sakaru likuma grozījumi, ar kuriem jau tieši likumā tika noteikts,

ka tādu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodešana, kuras iegūtas bez maksas, ir aizliegta. Liegums tālāknodot Spektra joslas lietošanas tiesības attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju pirmo reizi tika noteikts Regulatora 2005. gada 7. septembra lēmumā, ar kuru tas pagarināja Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību termiņu no 2005. gada 15. septembra līdz 2010. gada 14. septembrim. Gan Regulatora noteikts liegums vai dota atļauja ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nodot tālāk, gan normatīvajā aktā paredzēts liegums nodot tālāk lietošanas tiesības, kas iegūtas bez maksas, ir uzskatāms par veidu, kādā valsts kontrolē jau iegūtu tiesību izmantošanu.

Secināms, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kas ietver arī šo tiesību tālāknodošanu citam elektronisko sakaru komersantam, ir mantiskas tiesības, proti, elektronisko sakaru komersanta īpašums Satversmes 105. panta izpratnē.

14.3. Saeima norāda, ka apstrīdētā norma nedz atņem, nedz ierobežo Pieteikuma iesniedzējas iespējas turpināt savu komercdarbību, tiešā veidā izmantojot tai piešķirtās lietošanas tiesības un gūstot no tām labumu. Tādējādi neesot konstatējams tas, ka Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu Pieteikuma iesniedzējai būtu ierobežotas. Šādam Saeimas viedoklim pievienojas arī lietā pieaicinātā persona – Satiksmes ministrija.

Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka tiesību uz īpašumu ierobežojums izpaužas tādējādi, ka ar apstrīdēto normu ir liegtas kādas tiesības, kas komersantam jau reiz bijušas noteiktas, vai ir samazinājies ar Satversmes normām aizsargāto pieteikuma iesniedzēja tiesību apjoms (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 17.3. punktu*). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi: ja konkrētas tiesības personai ir bijušas licencē noteiktas vai no licences izrietošas un attiecīgi vēlāk tās ierobežotas, tad tas ir uzskatāms par tiesību uz īpašumu ierobežojumu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 7. jūnija sprieduma lietā „O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Ireland”, pieteikums Nr. 44460/16, 89. un 90. punktu*).

Nemot vērā to, ka Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošana ietilpst Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu tvērumā, secināms, ka apstrīdētā norma, kas liedz Pieteikuma iesniedzējai tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības

tālāknodot citam elektronisko sakaru komersantam, Pieteikuma iesniedzējai ierobežo Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

15. Lai lemtu par to, vai ir pamats turpināt tiesvedību un vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem, Satversmes tiesai jāpārlicinās arī par to, vai Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visus tai pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus un ievērojusi termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā.

Saeima norāda, ka apstrīdētā norma neparedz jaunu, saturiski atšķirīgu tiesisko regulējumu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanai. Esot jāņem vērā tas, ka aizliegums tālāknodot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības jau kopš 2011. gada 8. jūnija bijis noteikts Elektronisko sakaru likumā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 28. jūlijam. Pieteikuma iesniedzēja neesot norādījusi tādus objektīvus apstākļus, kas varētu liecināt par to, ka no apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma izrietošās negatīvās tiesiskās sekas tā būtu pirmo reizi izjutusi tikai pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma iesniegšanas Satversmes tiesā. Pieteikuma iesniedzējas norādītie faktiskie apstākļi drīzāk liecinot par to, ka Pieteikuma iesniedzēja ir ilgstoši samierinājusies ar iepriekš spēkā bijušajā normā noteikto ierobežojumu, bet apstrīdētās normas pieņemšana tikai aktualizējusi šo jautājumu. Līdzīgus apsvērumus ir norādījis arī tiesībsargs.

Saeima un vairākas pieaicinātās personas uzskata, ka Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārums radies jau 2021. gada 30. martā, kad Regulators pieņēma lēmumu, ar kuru atteica Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Centuria”. Pieteikuma iesniedzēja minēto lēmumu neesot pārsūdzējusi administratīvajā tiesā un tātad neesot izmantojusi visus tai pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Savukārt Pieteikuma iesniedzēja norāda: lai gan ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas aizliegums pastāvējis vēl pirms apstrīdētās normas pieņemšanas, tomēr faktisko un tiesisko apstākļu izmaiņu dēļ tai no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma izrietošās negatīvās sekas pirmo reizi radušās tikai pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma iesniegšanas Satversmes tiesā. Proti, ar apstrīdēto normu esot nepareizi pārņemtas Sakaru kodeksa prasības, kas īpašu vērību pievēršot tieši 5G tīkla attīstībai nākotnē. Turklāt apstrīdētā norma

esot pieņemta tādā likumdošanas procesā, kurā neesot ievērots labas likumdošanas princips. Šos aspektus pārbaudīt esot bijis iespējams tikai pēc apstrīdētās normas spēkā stāšanās, un šādi apsvērumi nebūtu izvirzāmi attiecībā uz iepriekš spēkā bijušo normu. Tāpat tikai 2022. gada jūlijā Latvijā esot sākusies strauja 5G tīkla attīstība, kas pēc būtības nozīmējusi to, ka Pieteikuma iesniedzējas un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” konkurenti drīzumā sāks pilnvērtīgi sniegt saviem klientiem 5G tehnoloģijās balstītus pakalpojumus. Pieteikuma iesniedzēja neesot viens no tiem mobilo sakaru operatoriem, kas darbojas Latvijas tirgū, tāpēc tai neesot iespēju tieši sniegt lietotājiem 5G tehnoloģiju mobilo sakaru pakalpojumus. Turklāt pastāvošas augstas barjeras tam, lai Pieteikuma iesniedzēja pati varētu kļūt par mobilo sakaru operatoru.

Šobrīd Pieteikuma iesniedzēja kopā ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” realizējot radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas projektu un Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslu šā projekta ietvaros lietojot gan pati Pieteikuma iesniedzēja, gan sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija”. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka šā projekta realizācijā tā saskaroties ar dažādiem – gan tehniskiem, gan finansiāliem sarežģījumiem. Proti, radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas rezultātā rodoties tīkla efektivitātes zudums, kas savukārt nozīmējot to, ka komercdarbības veikšanai Pieteikuma iesniedzēja atšķirībā no citiem elektronisko sakaru komersantiem esot spiesta ieguldīt papildu finanšu līdzekļus. Ņemot vērā minētos apsvērumus, Pieteikuma iesniedzēja konstatējusi, ka vienīgais alternatīvais variants, kā tā varētu izmantot savas īpašuma tiesības uz Spektra joslas lietošanas tiesībām, ir šo lietošanas tiesību nodošana citam elektronisko sakaru komersantam, taču apstrīdētā norma to liedzot. Tādējādi tieši ar apstrīdētās normas spēkā stāšanos Pieteikuma iesniedzējai esot radušās negatīvās sekas, kas izrietot no ierobežojuma, kurš liedz Spektra joslas lietošanas tiesību nodošanu tālāk citam elektronisko sakaru komersantam.

Lai pārbaudītu, vai Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visus tai pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus un ievērojusi konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņu, Satversmes tiesai jānoskaidro, kas izskatāmajā lietā rada Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārumu un kad tieši šis aizskārumu ir radies.

15.1. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību, ja tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska

spēka tiesību normai, rada personai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskārumu. Pamattiesību aizskārumš var rasties tad, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normai, tai ir piemērota ar tiesību piemērošanas aktu. Tomēr pamattiesību aizskārumš var tikt konstatēts arī gadījumos, kad tiesību normas tiesiskās sekas pašas par sevi ietiecas personas pamattiesībās un, lai panāktu tiesību normā noteikto tiesisko seku iedarbību uz personu, nav nepieciešams tiesību piemērošanas akts.

15.1.1. Gan Saeima, gan vairākas lietā pieaicinātās personas norāda, ka par Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi būtu uzskatāms 2021. gada 30. marts, kad Regulators pieņēma lēmumu atteikt Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Centuria”. Proti, minēto lēmumu Pieteikuma iesniedzējai konkrētajā brīdī vajadzējis uztvert kā signālu, ka tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības nevar tikt nodotas tālāk kādam citam elektronisko sakaru komersantam.

Pieteikuma iesniedzēja nepiekrīt šādam Saeimas viedoklim. Proti, 2020. gada 31. augustā sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija”, kas ietverot arī Pieteikuma iesniedzēju kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” grupas uzņēmumu, esot vērsusies pie Regulatora ar pieprasījumu nevis par Pieteikuma iesniedzējai piešķirto Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanu, bet gan par radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas projekta realizēšanu kopā ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Tele2”.

Arī Regulatora pārstāve tiesas sēdē norādīja: tā kā Sakaru kodekss pieprasījuma iesniegšanas laikā, proti, 2020. gada 31. augustā, vēl nebija Latvijā ieviests, tad nebija ieviests arī tajā ietvertais kopīgas radiofrekvenču spektra izmantošanas institūts. Tādēļ, lai neatstātu Pieteikuma iesniedzējas 2020. gada 31. augusta pieprasījumu bez izskatīšanas, tas ticis izskatīts, piemērojot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas institūtu.

Izskatot Regulatoram iesniegto Pieteikuma iesniedzējas 2020. gada 31. augusta pieprasījumu un Regulatora 2021. gada 30. marta lēmumu, Satversmes tiesa secina, ka pieprasījuma mērķis bija nodot Pieteikuma iesniedzējai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Centuria”, lai Pieteikuma iesniedzēja, sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BITE Latvija” un

sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Tele2” varētu realizēt radiofrekvenču spektra kopīgas izmantošanas projektu. No 2020. gada 31. augusta pieprasījuma 6.1. punkta neizriet, ka radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanas gadījumā Pieteikuma iesniedzēja īpašuma tiesības uz sev piederošajām Spektra joslas lietošanas tiesībām nodotu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Centuria”. Šādā gadījumā par tālāk nodoto Spektra joslas lietošanas tiesību nosacījumu izpildi joprojām būtu atbildīga Pieteikuma iesniedzēja, nevis sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Centuria” kā minēto lietošanas tiesību saņēmēja. To apstiprinājis arī Regulators 2021. gada 30. marta lēmuma 10.9. punktā (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 104. lpp.*).

Tas, ka tiesību normu piemērotājs ir atsaucies uz kādu tiesību normu, pats par sevi nenozīmē, ka konkrētā tiesību norma būtu personai piemērota pēc būtības. Tādējādi Satversmes tiesa, ievērojot visus iepriekš minētos apsvērumus, atzīst, ka 2021. gada 30. marts nav uzskatāms par Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi.

15.1.2. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka vairāku faktiski un tiesiski apstākļu izmaiņu dēļ ierobežojumu Spektra joslas lietošanas tiesību tālāknodošanai citam elektronisko sakaru komersantam kā savu pamattiesību aizskārumu tā esot izjutusi tikai 2022. gada 29. jūlijā, kad stājās spēkā apstrīdētā norma.

Pirms 2022. gada 29. jūlija, kad stājās spēkā jaunais Elektronisko sakaru likums, radiofrekvenču spektra izmantošanu regulēja Elektronisko sakaru likums, kas bija spēkā līdz 2022. gada 28. jūlijam. Minētā likuma 47. panta septītās daļas 5. punkts tā sākotnējā redakcijā paredzēja Regulatora tiesības noteikt komercdarbībai piešķirto radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas kārtību. Uz šā likuma pamata izdotajos Regulatora noteikumos bija paredzēts, ka tālāk nodot var tikai tādas lietošanas tiesības, par kuru iegūšanu ir samaksāts (*sk. Regulatora 2007. gada 20. jūnija lēmumu Nr. 168 „Par noteikumiem par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām” un 2010. gada 24. marta lēmumu Nr. 1/5 „Noteikumi par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām”*).

Savukārt 2011. gada 8. jūnijā stājās spēkā grozījumi Elektronisko sakaru likumā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 28. jūlijam, un ar šiem grozījumiem citstarp Elektronisko sakaru likuma 47. pants tika papildināts ar 3.¹ daļu šādā redakcijā: „Radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nevar tālāk nodot elektronisko sakaru komersants, kurš nav samaksājis par šo lietošanas tiesību iegūšanu [..]”. Minētā norma

tika vairākkārt grozīta, taču liegums tālāknodot tādas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras ir iegūtas bez maksas, tika saglabāts. Līdz 2022. gada 28. jūlijam spēkā bijušā Elektronisko sakaru likuma 47. panta 3.¹ daļa un apstrīdētā norma pēc satura ir vienādas tiesību normas. Tas vien, ka liegums tālāknodot ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir ietverts jaunā likumā, nenozīmē to, ka šis liegums pēc būtības būtu izmainījies. Citiem vārdiem, liegums tālāknodot radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras elektronisko sakaru komersants ir iegūvis bez maksas, likumā ir bijis ietverts un bijis spēkā jau ilgu laiku pirms apstrīdētās normas pieņemšanas.

Tomēr ne vienmēr tiesību normas spēkā stāšanās pati par sevi nozīmē, ka tieši šajā brīdī persona ir izjutusi šajā normā noteikto ierobežojumu kā savu pamattiesību aizskārumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-22-0103 12.1. un 12.3. punktu*). Vienam tiesību sistēmas elementam vai objektīviem ārējiem apstākļiem mainoties, pastāv iespējamība, ka tiesību norma, kura iepriekš neradīja personai negatīvas sekas, konkrētā brīdī sāk tās ietekmēt tādā veidā, ka persona izjūt savu pamattiesību aizskārumu. Satversmes tiesa jau atzinusi, ka persona ir tiesīga vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā, sniedzot attiecīgu pamatojumu un pierādījumus tam, ka pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma iesniegšanas ir konstatējamas tādas objektīvas tiesisko vai faktisko apstākļu izmaiņas, kuru dēļ persona izjūt no konkrētas tiesību normas izrietošu aizskārumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-22-0103 12.3. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi aizskāruma rašanās brīdi un norādījusi, ka Sakaru kodekss, kas Latvijas tiesību sistēmā tika ieviests ar Elektronisko sakaru likumu un tostarp apstrīdēto normu, īpašu nozīmi piešķir tieši 5G tīkla attīstībai nākotnē. Pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma iesniegšanas Latvijā sākusies strauja 5G tehnoloģiju un tīkla attīstība. Minēto apstiprina arī pieaicinātās personas – valsts akciju sabiedrības „Elektroniskie sakari” – iesniegtais grafiks par 5G tehnoloģiju izmantošanai pieprasīto un izsniegto atļauju skaitu (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 79. lpp.*). Var piekrist Pieteikuma iesniedzējas paustajam viedoklim, ka šādas izmaiņas ietekmē ne vien ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību mērķi, bet arī tehnoloģiskās iespējas un elektronisko sakaru tirgus apstākļus. Proti, sākotnēji Pieteikuma iesniedzējai piešķirtā Spektra josla tika izmantota citu

pakalpojumu sniegšanai. Tomēr 5G tīkla un tehnoloģiju attīstības gaitā tika secināts, ka tieši Pieteikuma iesniedzējai piešķirtā Spektra josla ir vislabāk piemērota 5G tehnoloģiju pakalpojumu sniegšanai. Tā kā Pieteikuma iesniedzēja nav viens no mobilo sakaru operatoriem un tai nav iespēju pašai sniegt lietotājiem 5G tehnoloģiju pakalpojumus, tā ir ieinteresēta nodot savas Spektra joslas lietošanas tiesības kādam no mobilo sakaru operatoriem, kas varētu tās izmantot 5G tehnoloģiju pakalpojumu sniegšanai. Šāda notikumu attīstība ir uzskatāma par objektīvām tiesisko un faktisko apstākļu izmaiņām, kas rada ietekmi uz Pieteikuma iesniedzējas pamattiesībām.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas tiesiskajā un faktiskajā situācijā par tās pamattiesību aizskārums rašanās brīdi ir uzskatāms 2022. gada 29. jūlijs, kad spēkā stājās apstrīdētā norma.

15.2. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās, bet, ja nav iespēju pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, – sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskārums rašanās brīža.

Nemot vērā iepriekš secināto, atzīstams, ka Pieteikuma iesniedzējai tad, kad radās tās pamattiesību aizskārums, nebija vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu savu pamattiesību aizsardzībai. Tādēļ konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš ir skaitāms no pamattiesību aizskārums rašanās brīža, proti, 2022. gada 29. jūlija, kad stājās spēkā apstrīdētā norma.

Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 10. novembrī. Tādējādi konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš ir ievērots.

Līdz ar to tiesvedības izbeigšanai izskatāmajā lietā nav pamata.

16. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam. Ja ir apstrīdēta tiesību normas atbilstība vairākām Satversmes normām, tad Satversmes tiesai, ņemot vērā izskatāmās lietas būtību, ir jānosaka efektīvākā pieeja šīs atbilstības izvērtēšanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2017-18-01 23. punktu*).

Lietas pamatjautājums ir par to, vai apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums, kas liedz tālāknodot citam komersantam tādas ierobežota

radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras nav iegūtas konkursa vai izsoles rezultātā par maksu, atbilst Satversmes 105. pantam. Tādēļ Satversmes tiesa visupirms vērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem, bet pēc tam – Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

17. Vērtējot apstrīdētajā normā ietvertā tiesību uz īpašumu satversmību, visupirms jāpārbauda, vai ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu. Pamattiesību ierobežojumam jābūt noteiktam tādā likumdošanas procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 17. punktu*).

17.1. Apstrīdētā norma tika pieņemta 2022. gada 14. jūlijā, izsludināta oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” Nr. 144 un stājās spēkā 2022. gada 29. jūlijā.

Lietas dalībnieki nav izteikuši iebildumus un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka apstrīdētā norma ir pieņemta un izsludināta Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, kā arī ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Apstrīdētā norma ir pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas.

17.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka likumdevējs apstrīdētās normas izstrādē nav ievērojis labas likumdošanas principu, jo ar apstrīdēto normu esot nepareizi pārņemtas Sakaru kodeksa prasības. Tāpat neesot analizēti un ņemti vērā ieinteresēto personu viedokļi, neesot izvērtēta apstrīdētās normas ietekme uz Pieteikuma iesniedzēju, kā arī apstrīdētās normas piemērotība leģitīmā mērķa sasniegšanai. Arī Tieslietu ministrija norāda, ka nav guvusi pārlicību par to, ka likumprojekta izstrādes gaitā būtu pienācīgi analizēta un pamatota apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma satversmība, kā arī meklēts labākais iespējamais līdzsvars starp dažādām konfliktējošām tiesībām un interesēm.

Kā izriet no Likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas), tas tika izstrādāts, lai pārņemtu Sakaru kodeksā noteiktos pasākumus. Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta pirmais teikums uzliek dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka uzņēmumi var nodot vai iznomāt citiem uzņēmumiem individuālās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības. Taču šā paša punkta otrais teikums piešķir dalībvalstīm rīcības brīvību neattiecināt šā punkta pirmo teikumu uz gadījumiem, kad

uzņēmuma individuālās tiesības lietot radiofrekvenču spektru sākotnēji ir piešķirtas par brīvu vai piešķirtas apraidei.

Saeimas kārtības rullis ievērojamu likumprojekta sagatavošanas darba daļu uztic Saeimas komisijām. Atbildīgā komisija nodrošina, ka likumprojekts izskatīšanai Saeimas sēdē tiek sagatavots pilnvērtīgi (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2020-37-0106 24.1.1. punktu*). Likumprojekta vērtēšana tika uzticēta Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai (turpmāk – atbildīgā komisija).

Likumprojekta 48. panta septītā daļa tās sākotnējā redakcijā paredzēja, ka elektronisko sakaru komersants ir tiesīgs nodot tikai tādas ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesības, kuras tas ieguvis izsoles rezultātā par maksu vai kuras tas izmanto vismaz 20 gadus. Pirms Likumprojekta izskatīšanas otrajā lasījumā tika iesniegti divi priekšlikumi attiecībā uz tā 48. panta septītās daļas redakciju. Pirmais paredzēja pantu izteikt šādā redakcijā: „Elektronisko sakaru komersants ir tiesīgs nodot vai iznomāt tikai tādas ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesības, kuras tas ieguvis konkursa vai izsoles rezultātā par maksu, izņemot gadījumu, kad neatkarīgi komersanti šī panta trešajā daļā noteiktajā kārtībā īsteno līdzīgu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību maiņu savstarpējās nodošanas ceļā.” Savukārt otrais priekšlikums paredzēja Likumprojekta 48. panta septītajā daļā noteikt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas aizliegumu, ja minētās tiesības ir iegūtas bez maksas, un vienlaikus papildināt pārejas noteikumus ar punktu, kas paredzētu Likumprojekta 48. panta septītajā daļā noteiktā lieguma neattiecināšanu uz elektronisko sakaru komersantiem, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības bez maksas ir ieguvuši līdz 2002. gada 28. maijam. Atbildīgā komisija nolēma otro priekšlikumu neatbalstīt, bet pirmo daļēji atbalstīt.

Izskatot Likumprojektu otrajā lasījumā, Saeima atbalstīja atbildīgās komisijas priekšlikumu par 48. panta septītās daļas izteikšanu jaunā redakcijā, un Likumprojekts otrajā lasījumā tika pieņemts Saeimas 2022. gada 7. aprīļa sēdē. Pirms Likumprojekta trešā lasījuma priekšlikumi par grozījumiem 48. panta septītajā daļā netika iesniegti. Saeima 2022. gada 2. jūnija sēdē izskatīja Likumprojektu trešajā lasījumā un pieņēma Elektronisko sakaru likumu, tostarp apstrīdēto normu tās spēkā esošajā redakcijā.

Fakts, ka atbildīgā komisija priekšlikumu pieņemt apstrīdēto normu tās spēkā esošajā redakcijā ierosinājusi Saeimai tikai pirms likumprojekta otrā lasījuma, pats

par sevi nenozīmē to, ka likums, kurā šis priekšlikums iekļauts, būtu pieņemts neatbilstošā kārtībā. Saskaņā ar Saeimas kārtības rulli likumprojekta izskatīšanas gaitā attiecīgu pantu, tā daļu vai grozījumus tiesību normā var iekļaut gan otrajā, gan arī trešajā lasījumā (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-12-01 31.2. punktu*). Arī tad, ja priekšlikumi Saeimai ir iesniegti tikai pirms likumprojekta izskatīšanas otrajā lasījumā, likumdevējam atbilstoši labas likumdošanas principam ir pienākums izvērtēt likumprojektā paredzēto tiesību normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām, tostarp Satversmei, starptautiskajām un Eiropas Savienības tiesību normām, un nodrošināt, ka likumdošanas procesā tiek pēc iespējas apzināti visu ieinteresēto personu viedokļi un tieši vai pastarpināti uzklauti iebildumi pret likumprojektā paredzēto tiesisko regulējumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 13. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-22-01 17. punktu un 2020. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-12-01 31.2. punktu*).

No atbildīgās komisijas sēžu protokoliem izriet, ka sēdēs, kurās tika lemts par Likumprojekta sagatavošanu izskatīšanai Saeimā otrajā lasījumā, visi iesniegtie priekšlikumi par alternatīvu 48. panta septītās daļas redakciju tika apspriesti. Šajās sēdēs piedalījās un par priekšlikumiem izteicās vairākas ieinteresētās personas, tostarp Regulatora, Satiksmes ministrijas, Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācijas, kā arī visu triju Latvijas mobilo sakaru operatoru pārstāvji. Tāpēc vien, ka likumdevējs paustos iebildumus vai kādu no priekšlikumiem nav ņēmis vērā, nevar atzīt, ka labas likumdošanas princips nav ievērots (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 7. janvāra sprieduma lietā Nr. 2021-06-01 16.1. punktu*). Tādējādi Satversmes tiesai nav pamata apšaubīt to, ka apstrīdētā norma tika apspriesta un vērtēta atbilstoši labas likumdošanas principam.

Pieņemot apstrīdēto normu, likumdevējs ir izmantojis Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrajā teikumā dalībvalstīm piešķirto rīcības brīvību neattiecināt tiesības nodot vai iznomāt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības uz tiem gadījumiem, kad elektronisko sakaru komersantam šīs lietošanas tiesības ir piešķirtas bez maksas. Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par to, ka gadījumā, ja likumdevējs būtu saskaņojis apstrīdēto normu ar Sakaru kodeksa mērķiem, tas ierobežota radiofrekvenču spektra efektīvas izmantošanas veicināšanai būtu paredzējis mazāk ierobežojošus līdzekļus, kā arī par to, ka Likumprojekta izstrādes

procesā neesot vērtēta apstrīdētās normas piemērotība leģitīmā mērķa sasniegšanai, pēc būtības ir saistīti ar jautājumu par to, vai likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, ir ievērojis samērīguma principu. Tādējādi attiecīgos argumentus Satversmes tiesa pārbaudīs, vērtējot apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma atbilstību samērīguma principam.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

18. Ikvienu pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2024. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-09-0106 19. punktu*).

Saeima norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma mērķis ir veicināt godīgu konkurenci elektronisko sakaru komersantu vidū, proti, novērst elektronisko sakaru komersanta nesamērīgu, negodprātīgu iedzīvošanos no tādu radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanas vai iznomāšanas, kuras tam piešķirtas bez maksas. Tāpat apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma mērķis varētu būt novērst potenciāli nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri savu ekonomisko interešu īstenošanas labad ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iegūšanai ir veikuši maksājumu valsts budžetā. Tādējādi ar apstrīdēto normu noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi esot citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība.

Radiofrekvenču spektrs ir unikāls, ierobežots un pēc savas būtības publisks resurss. Ņemot vērā šā resursa ierobežotību un publisko raksturu, valsts ir tiesīga regulēt citstarp piekļuvi radiofrekvenču spektram. Valstij kā tā pārvaldītājai ir jānodrošina tas, ka radiofrekvenču spektrs tiek izmantots sabiedrības interesēs. Arī doktrīnā atzīts, ka valsts ir tiesīga gan regulēt procedūru, kādā personai piešķiramas radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, gan noteikt radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanas noteikumus un ierobežojumus (*sk.: Walden I. Telecommunications Law and Regulation. Fifth edition. Oxford University Press, 2011, pp. 381, 397*).

Atbilstoši šobrīd spēkā esošajam regulējumam elektronisko sakaru komersants ir tiesīgs iegūt ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības vienīgi

Regulatora rīkotas izsoles vai konkursa rezultātā (*sk. Elektronisko sakaru likuma 46. panta pirmo daļu*). Izsoles rezultātā elektronisko sakaru komersants ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības iegūst par maksu, savukārt konkursa rezultātā var iegūt arī bez maksas.

Kā tas izriet no Elektronisko sakaru likuma mērķiem, radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības elektronisko sakaru komersantiem tiek piešķirtas, lai tās tiktu izmantotas elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai valsts un sabiedrības interesēs (*sk. Elektronisko sakaru likuma 2. pantu*). Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma mērķis ir novērst elektronisko sakaru komersanta pieteikšanos konkursā par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanu bez maksas, ja tas neplāno šīs tiesības izmantot patstāvīgi elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai, bet plāno tās peļņas gūšanas nolūkā nodot par maksu citam elektronisko sakaru komersantam. Šādos apstākļos elektronisko sakaru komersanta tiesības nodot vai iznomāt tam bez maksas piešķirtās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nostādītu šo elektronisko sakaru komersantu labākā, privileģētākā situācijā salīdzinājumā ar tiem komersantiem, kuri šīs tiesības ieguvuši konkursa vai izsoles rezultātā par maksu. Tādējādi apstrīdētā norma ir vērsta uz godīgas konkurences veicināšanu elektronisko sakaru komersantu starpā. Savukārt godīga konkurence veicina elektronisko sakaru pakalpojumu attīstību un pieejamību, rada patērētājiem plašāku pakalpojumu izvēli un uzlabo to kvalitāti (*sk.: Why is competition policy important for consumers? Pieejams: competition-policy.ec.europa.eu*). Tātad godīgas konkurences veicināšana ir ne vien pašu komersantu, bet arī visas sabiedrības labklājības interesēs.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīmi mērķi – citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība.

19. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai visupirms jāpārbauda tas, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, proti, vai ar izraudzītajiem līdzekļiem šos mērķus var sasniegt (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2024. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-09-0106 21. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo apstrīdētā norma pēc

būtības nevis veicinot godīgu konkurenci, bet gan aizsargājot viena konkrēta mobilo sakaru operatora intereses un liedzot Pieteikuma iesniedzējas lietošanā esošās Spektra joslas efektīvu izmantošanu, ko vislabāk varētu nodrošināt tieši ar Spektra joslas lietošanas tiesību nodošanu kādam no mobilo sakaru operatoriem.

Turpretim Saeima uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertais tiesiskais regulējums ir piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo tas novēršot elektronisko sakaru komersanta nesamērīgu, negodprātīgu iedzīvošanos no tādu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošanas vai iznomāšanas, kuras tam piešķirtas bez maksas. Turklāt apstrīdētā norma veicinot godīgu konkurenci elektronisko sakaru komersantu vidū un novēršot potenciāli nevienlīdzīgu attieksmi pret citiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri savu ekonomisko interešu īstenošanas labad ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iegūšanai ir veikuši maksājumu valsts budžetā. Arī tiesībsargs norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais liegums elektronisko sakaru komersantam nodot tālāk tādas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras tas ieguvis bez maksas, ļaujot novērst to, ka elektronisko sakaru komersants šādas tiesības bez maksas iegūst vienīgi to tālāknodošanas nolūkā.

Apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums nodrošina sabiedrības labklājības aizsardzību, jo novērš to, ka elektronisko sakaru komersants bez maksas iegūtas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības varētu nodot tālāk citam elektronisko sakaru komersantam tikai peļņas gūšanas nolūkā, nevis izmantot tās savas komercdarbības veikšanai, veicot investīcijas ar tām sniegto pakalpojumu attīstīšanai, kas ir visas sabiedrības interesēs. Turklāt šāds aizliegums nodrošina citu cilvēku – elektronisko sakaru komersantu – tiesību aizsardzību, jo veicina godīgu konkurenci elektronisko sakaru komersantu vidū un novērš potenciāli nevienlīdzīgu attieksmi pret tiem komersantiem, kuri šā ierobežotā resursa lietošanas tiesību ieguvei ir veikuši maksājumu valsts budžetā.

Līdz ar to likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai.

20. Satversmes tiesai, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārbauda arī tas, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmo mērķu

sasniegšanai, proti, vai leģitīmos mērķus nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi.

Saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē un kurš no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 22. punktu*). Konstatējot, ka ir kaut viens mazāk ierobežojošs līdzeklis, ir pamats atzīt, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-42-01 17.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka esot bijuši vairāki personas pamattiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi. Šie alternatīvie līdzekļi būtībā jau izrietot gan no Sakaru kodeksa, gan Elektronisko sakaru likuma. Viens no šādiem līdzekļiem būtu Elektronisko sakaru likuma 45. panta trešajā daļā paredzētais Regulatora pienākums, pieņemot lēmumu par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanu, katrā gadījumā individuāli vērtēt konkurences apstākļus un nosacījumus.

Par personas pamattiesības mazāk ierobežojošu līdzekli esot uzskatāma arī Likumprojekta 48. panta septītā daļa tās sākotnējā redakcijā, kas paredzējusi tiesības elektronisko sakaru komersantam nodot tālāk arī bez maksas iegūtas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, ja tās tiek izmantotas vismaz 20 gadus. Tāpat mazāk ierobežojošs līdzeklis bijis paredzēts arī atbildīgajai komisijai iesniegtajā priekšlikumā par pārejas noteikumu papildināšanu ar jaunu punktu, kas komersantiem, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības bez maksas ir ieguvuši līdz 2002. gada 28. maijam, noteiktā laikposmā ļautu iesniegt Regulatoram pieteikumu par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu.

Savukārt Saeima norāda, ka ar Pieteikuma iesniedzējas minētajiem līdzekļiem pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus nebūtu iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē. Tie pēc savas būtības esot nevis alternatīvi līdzekļi apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai, bet gan apstrīdētajai normai saturiski pilnīgi pretējs un ar šiem mērķiem nekādā veidā nesaistāms tiesiskais regulējums.

20.1. Satversmes tiesa jau secināja, ka Likumprojekts tika izstrādāts, lai Latvijā ieviestu Sakaru kodeksā noteiktos pasākumus. Likumdevējs apstrīdēto normu

pieņēma, izmantojot Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrajā teikumā ietverto rīcības brīvību neattiecināt dalībvalstīm noteikto pienākumu nodrošināt uzņēmumiem iespēju to iegūtās individuālās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības nodot vai iznomāt citiem uzņēmumiem uz gadījumiem, kad šīs tiesības sākotnēji ir piešķirtas par brīvu vai piešķirtas apraidei.

Pieteikuma iesniedzēja un vairākas lietā pieaicinātās personas norāda, ka Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētais izņēmums esot interpretējams kopsakarā ar kodeksa mērķiem – nodrošināt efektīvu un godīgu konkurenci, kas veicina tehnoloģiju attīstību.

Sakaru kodeksa 1. panta 2. punktā kā viens no šā kodeksa mērķiem ir noteikta tāda iekšējā tirgus izveide, kas nodrošinātu ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu un ieviešanu, noturīgu konkurenci, elektronisko sakaru pakalpojumu sadarbspēju, pieejamību, tīklu un pakalpojumu drošību un labumu galalietotājam. No Sakaru kodeksa preambulas izriet, ka radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību nodošana var būt lietderīgs šā spektra efektīvas izmantošanas veicināšanas līdzeklis. Elastības un lietderības labad, kā arī tālab, lai radiofrekvenču spektra vērtību noteiktu tirgus, dalībvalstīm pamatā būtu jāļauj radiofrekvenču spektra lietotājiem savas lietošanas tiesības atbildīgo valsts regulatīvo iestāžu pārraudzībā nodot vai iznomāt trešajām personām vienkāršā kārtībā ar nosacījumiem, kas pievienojami attiecīgās tiesības un konkurenci regulējošām normām (*sk. Sakaru kodeksa preambulas 132. apsvērumu*). Savukārt daži nepareizi piemēroti konkurences veicināšanai paredzētie nosacījumi var izraisīt citādas sekas, piemēram, nodošanas ierobežojumi var traucēt sekundāro tirgu attīstību. Tādēļ šādu pasākumu izmantošana būtu balstāma uz tirgus un tā konkurences apstākļu rūpīgu, objektīvu novērtēšanu valsts regulatīvajās un citās kompetentajās iestādēs (*sk. Sakaru kodeksa preambulas 133. apsvērumu*). Arī Eiropas Savienības Tiesa ir norādījusi, ka, interpretējot Eiropas Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī konteksts un ar tiesisko regulējumu, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2015. gada 22. janvāra sprieduma lietā C-282/13 “T-Mobile Austria” 32. punktu*).

Līdz ar to secināms, ka Sakaru kodeksa pamatmērķis ir panākt tāda nacionālā regulējuma pieņemšanu visās dalībvalstīs, kas nodrošinātu radiofrekvenču spektra efektīvu un lietderīgu izmantošanu un ļautu novērst konkurencei neatbilstīgu spektra lietošanas tiesību uzkrāšanu.

Ne tikai nosacījumu nepareiza vai nepamatota piemērošana, bet arī to nepiemērošana attiecīgos apstākļos var negatīvi ietekmēt konkurenci. Tādēļ Sakaru kodeksa 51. panta 1. punkta otrajā teikumā Eiropas Savienības likumdevējs ir paredzējis dalībvalstīm rīcības brīvību atkāpties no pienākuma nodrošināt uzņēmumiem iespēju nodot vai iznomāt citiem uzņēmumiem tādas individuālās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, kuras sākotnēji ir piešķirtas par brīvu vai piešķirtas apraidei. Tomēr tāds nacionālais regulējums, kas iekļautos dalībvalstīm piešķirtās rīcības brīvības robežās, bet pēc savas būtības varētu nepamatoti kropļot konkurenci, neveicinātu ar Sakaru kodeksu izvirzītā pamatmērķa sasniegšanu.

20.2. Elektronisko sakaru likuma regulējums liecina, ka likumdevējs ir konceptuāli izšķīries par plašas rīcības brīvības piešķiršanu Regulatoram, lai tas nodrošinātu efektīvu un konkrētās situācijas un apstākļu novērtējumā balstītu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību uzraudzību. Arī tādiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ieguvuši konkursa vai izsoles rezultātā par maksu, iespēja šīs tiesības nodot tālāk kādam citam elektronisko sakaru komersantam nav automātiski garantēta. Proti, Regulatoram, pieņemot lēmumu par ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesībām un to izmantošanu, ir pienākums vērtēt konkurences apstākļus un nosacījumus, lai ar pieņemto lēmumu saglabātu un panāktu efektīvu konkurenci (*sk. Elektronisko sakaru likuma 45. panta trešo daļu*). Ja Regulators konstatē, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanas gadījumā netiks izpildīti specifiskie lietošanas tiesību nosacījumi vai tiks negatīvi ietekmēta konkurence, tas ir tiesīgs atteikt ierobežotas radiofrekvenču joslas nodošanu (*sk. Elektronisko sakaru likuma 48. panta piekto daļu*).

Arī Regulatora pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka ikvienā gadījumā, kad elektronisko sakaru komersants ir vērsies ar pieteikumu par ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu, Regulators vērtē: 1) vai Elektronisko sakaru likumā ir noteikts kāds ierobežojums konkrētās radiofrekvenču spektra joslas tālāknodošanai; 2) konkrēto radiofrekvenču spektra joslu tālāknodošanas ietekmi uz konkurenci; 3) citos Regulatora lēmumos noteiktos ierobežojumus, piemēram, to, vai tajos nav ietverts aizliegums konkrētās radiofrekvenču spektra joslas tālāknodot citam izsoles uzvarētājam vai izsoles uzvarētāja saistītajam komersantam. Tā kā visi šādi

gadījumi esot ļoti atšķirīgi, tiekot ņemti vērā arī katra gadījuma individuālie un specifiskie apstākļi.

Savukārt apstrīdētā norma kā vienīgo kritēriju ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāk nodošanas ierobežošanai ir noteikusi konkursa vai izsoles rezultātā veiktu maksājumu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību iegūšanai, pēc būtības prezumējot to, ka šāda maksājuma neesība pati par sevi šo tiesību nodošanas gadījumā negatīvi ietekmētu konkurenci elektronisko sakaru tirgū un pieļautu attiecīgā elektronisko sakaru komersanta nepamatotu iedzīvošanos uz ierobežotā un publiskā resursa rēķina.

20.3. Satversmes tiesa piekrīt Pieteikuma iesniedzējas un vairāku lietā pieaicināto personu viedoklim, ka, ņemot vērā radiofrekvenču spektra unikālo raksturu un ierobežotību, noteiktos gadījumos ir nepieciešams ierobežot elektronisko sakaru komersantam piešķirto šā spektra lietošanas tiesību izmantošanu, citstarp tālāk nodošanu. Tomēr regulējums, kas neparedz katra tālāk nodošanas gadījuma individuālu vērtējumu, var ne vien nesasniegt Sakaru kodeksā un Elektronisko sakaru likumā izvirzītos mērķus, bet arī novest pie šiem mērķiem pretēja rezultāta.

Individuāls vērtējums ļautu ņemt vērā arī vēsturisko radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanas kārtību. Proti, līdz 2002. gada 28. maijam Latvijā vispārējā prakse bija tāda, ka ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības tika piešķirtas pēc pieprasījuma un bez maksas. Pieteikuma iesniedzējai Spektra joslas lietošanas tiesības tika piešķirtas ar Satiksmes ministrijas izdotu 2000. gada 13. septembra uzņēmējdarbības licenci Nr. 309 un Satiksmes ministrijas Sakaru departamenta 2001. gada 23. janvāra vēstuli. Konkrētajā laikposmā ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanai netika rīkotas izsoles un konkursi, tādēļ atbilstoši tolaik spēkā bijušajam normatīvajam regulējumam Pieteikuma iesniedzējai nebija iespējas Spektra joslas lietošanas tiesības iegūt konkursa vai izsoles rezultātā par maksu.

Radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršana izsoles vai konkursa kārtībā tika uzsākta 2010. gadā. Tādējādi šobrīd ir izveidojusies tāda situācija, ka elektronisko sakaru komersantiem radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir piešķirtas dažādos laika posmos un dažādās procedūrās.

Kā izriet no Likumprojekta izstrādes materiāliem, tā 48. panta septītā daļa tās sākotnējā redakcijā paredzēja elektronisko sakaru komersantam tiesības nodot bez

maksas iegūtas ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības, ja šīs tiesības tiek izmantotas vismaz 20 gadus. Savukārt priekšlikums, kas atbildīgajai komisijai tika iesniegts pirms Likumprojekta izskatīšanas otrajā lasījumā, paredzēja 48. panta septītajā daļā noteikt aizliegumu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanai, ja minētās tiesības ir iegūtas bez maksas, un papildināt pārejas noteikumus ar jaunu punktu, kas paredzētu 48. panta septītajā daļā noteiktā lieguma neattiecināšanu uz tiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir ieguvuši bez maksas līdz 2002. gada 28. maijam. Gan Likumprojekta 48. panta septītā daļa tās sākotnējā redakcijā, gan arī alternatīvais priekšlikums pēc būtības bija vērsts uz vēsturiski izveidojušās situācijas atrisināšanu.

Tieslietu ministrija norāda, ka tie elektronisko sakaru komersanti, kas vēsturiski ieguva ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības pēc pieprasījuma un bez maksas, tās ir ieguvuši atbilstoši valstī tobrīd spēkā bijušajiem normatīvajiem aktiem. Valsts bija noteikusi, kas un kādā kārtībā var pieteikties uz radiofrekvenču spektra joslām, radiofrekvenču spektra joslu lietošanas termiņus, kā arī to lietošanas un lietošanas tiesību pagarināšanas nosacījumus. Savukārt Konkurences padome norāda: tas, ka Pieteikuma iesniedzēja tai piešķirtās Spektra joslas lietošanas tiesības ir vairākkārt pagarinājuši, attiecīgi veicot nepieciešamās investīcijas un izpildot normatīvajos aktos noteiktos kritērijus, liecina par labticīgu iegūto tiesību izmantošanu, nevis cenšanos nepamatoti iedzīvoties uz ierobežota resursa rēķina.

20.4. Satversmes tiesa secina, ka likumdevēja izvēle visos gadījumos, kad ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības ir piešķirtas bez maksas, liegt elektronisko sakaru komersantam tiesības šīs lietošanas tiesības nodot tālāk, neļaujot Regulatoram ņemt vērā ne šo tiesību piešķiršanas apstākļus, ne konkrētā brīža konkurences un tirgus apstākļus, var novest pie godīgai konkurencei neatbilstošām situācijām. Regulatora veikta individuāla katra gadījuma izskatīšana ļautu pamatoti, proporcionāli, pēc rūpīgas tirgus un konkurences apstākļu izvērtēšanas panākt gan sabiedrības, gan konkrētā komersanta un arī citu elektronisko sakaru komersantu interešu līdzsvaru. Savukārt to, ka elektronisko sakaru komersants ir iesniedzis pieteikumu par tādu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu, kuras tas ieguvis bez maksas, Regulators varētu ņemt vērā, lemjot par

attiecīgās atļaujas piešķiršanu vai nepiešķiršanu vai tajā ietveramiem nosacījumiem, tostarp vērtējot, vai lietošanas tiesību tālāknodošanas gadījumā būs izslēgta komersanta iespēja netaisnīgi iedzīvoties uz ierobežota resursa rēķina. Tāpat Regulators varētu ņemt vērā to, vai elektronisko sakaru komersants, kurš vēlas tam piešķirtās ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības tālāknodot, un elektronisko sakaru komersants, kuram šīs lietošanas tiesības tiktu nodotas, uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku Konkurences likuma izpratnē. Turklāt šāda individuālo apstākļu izvērtēšana nebūt nenozīmētu to, ka elektronisko sakaru komersantiem visos gadījumos tiks atļauta bez maksas iegūtu ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošana.

Tādējādi Satversmes tiesa secina, ka pastāv alternatīvs leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzeklis, kas mazāk ierobežotu personas pamattiesības, bet būtu tikpat iedarbīgs. Konstatējot, ka ir kaut viens mazāk ierobežojošs līdzeklis, ir pamats atzīt, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo pamattiesības. Satversmes tiesai spriedumā nav jāuzskaita visi iespējamie saudzējošākie līdzekļi (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 4. novembra sprieduma lietā Nr. 2021-05-01 21. punktu*). Tomēr Satversmes tiesa vērš uzmanību uz to, ka var pastāvēt arī citi alternatīvi līdzekļi, kas būtu izmantojami pienācīgai sabiedrības un konkrētu elektronisko sakaru komersantu interešu sabalansēšanai. Likumdevējam savas rīcības brīvības ietvaros ir jāizvēlas, kādā veidā varētu nodrošināt ne vien sabiedrības intereses, godīgas konkurences apstākļus un novērst iespējamību, ka elektronisko sakaru komersants netaisnīgi iedzīvojas uz ierobežota resursa rēķina, bet arī pēc iespējas efektīvāku ierobežota radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību izmantošanu.

Līdz ar to apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

21. Ja Satversmes tiesa ir atzinusi apstrīdēto normu par neatbilstošu kaut vienam Satversmes pantam, tā atzīstama par prettiesisku un spēkā neesošu. Tā kā apstrīdētā norma ir atzīta par neatbilstošu Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem, vairs nav nepieciešams vērtēt šīs normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

22. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 32. panta trešajai daļai tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 31. panta 11. punktu Satversmes tiesa var spriedumā norādīt brīdi, ar kuru zaudē spēku apstrīdētā tiesību norma, kas atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Likumdevējs Satversmes tiesas likuma 32. panta trešajā daļā Satversmes tiesai ir piešķīris plašu rīcības brīvību izlemt, no kura brīža spēku zaudē tāda apstrīdētā norma, kas atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai. Lai atzītu apstrīdēto normu par spēkā neesošu nevis no sprieduma publicēšanas dienas, bet no cita brīža, Satversmes tiesai savs viedoklis ir jāpamato (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 28. novembra sprieduma lietā Nr. 2014-09-01 21. punktu un 2022. gada 27. oktobra sprieduma lietā Nr. 2021-31-0103 43. punktu*).

Tā kā radiofrekvenču spektrs ir unikāls un ierobežots resurss, regulējuma noteikšana attiecībā uz tā lietošanas tiesībām un to izmantošanu ir būtisks jautājums. Tādēļ nebūtu pieļaujama tāda situācija, ka Satversmei neatbilstošā tiesību norma savu juridisko spēku zaudētu ar sprieduma publicēšanas brīdi, bet nebūtu aizstāta ar jaunu tiesisko regulējumu. Tāpēc šajā gadījumā ir nepieciešams un pieļaujams tas, ka Satversmei neatbilstošā norma vēl kādu laiku paliek spēkā, lai likumdevējam būtu iespēja pieņemt jaunu tiesisko regulējumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējam ir plaša rīcības brīvība izvēlēties piemērotāko regulējumu Satversmē paredzēto pamattiesību īstenošanai. Satversmes tiesa nevar aizstāt tiesību normu izdevēja rīcības brīvību ar savu viedokli par racionālāko risinājumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2011-03-01 20. punktu un 2012. gada 2. maija sprieduma lietā Nr. 2011-17-03 16. punktu*). Par ierobežota resursa – radiofrekvenču spektra – izmantošanas regulējumu, kura pieņemšanai nepieciešama konceptuāla diskusija, ir jālemj pašam likumdevējam. Piemērotākā risinājuma izvēle ietilpst likumdevēja rīcības brīvībā.

Satversmes tiesa secina, ka konkrētajā situācijā likumdevējam ir nepieciešams saprātīgs laiks, lai tas izvērtētu, kā vislabāk būtu līdzsvarojamas personas un

sabiedrības intereses, un noteiktu jaunu tiesisko regulējumu. Tādējādi apstrīdētā norma atzīstama par spēkā neesošu no 2025. gada 1. janvāra.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Elektronisko sakaru likuma 48. panta septīto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem un spēkā neesošu no 2025. gada 1. janvāra.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 2024. gada 3. jūlijā.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aldis Laviņš